

Sofinancira
Evropska unija

Solving the
intergenerational puzzle
INTER-PUZZLE

ERASMUS+

Razvozlajmo medgeneracijsko uganko INTER-PUZZLE

2022-2-SI01-KA210-ADU-000101651

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Sofinancira
Evropska unija

Solving the
intergenerational puzzle
INTER-PUZZLE

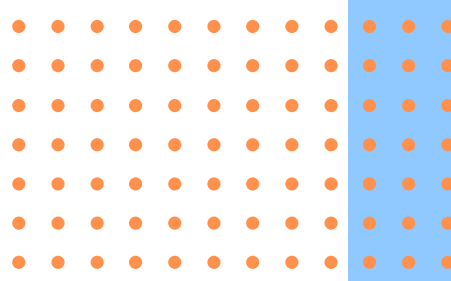
ERASMUS+

Razvozlajmo medgeneracijsko uganko INTER-PUZZLE

Spoštovani,
pred vami so zapisi pogovorov, ki smo jih opravili z
našimi sokraji v sklopu Erasmus+ projekta
Razvozlajmo medgeneracijsko uganko.
Vsem sogovornikom se najlepše zahvaljujemo za čas in
zgodbe, ki so jih delili z nami.

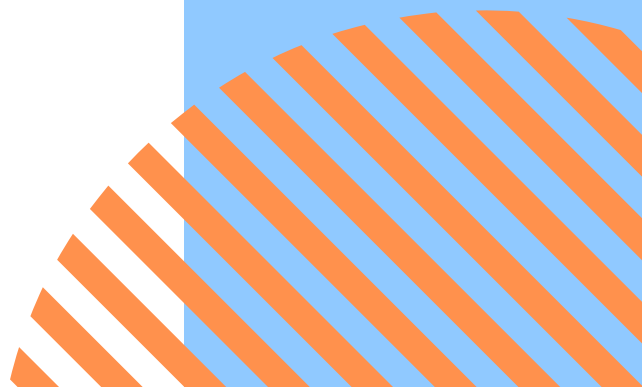

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Vsebina

02	Uvod
03	O projektu
06	Medgeneracijsko učenje
08	Zbiramo zgodbe - Slovenija
34	Zbiramo zgodbe - Češka
42	Zbiramo zgode - Portugalska
50	Zbiramo zgodbe - Italija

Uvod

Zbirka zgodb, ki je pred vami, je zbirka življenjskih izkušenj in spominov naših sokrajanov starejših od 55 let. V njihovih zgodbah lahko prepoznamo izkušnje, ki nas povezujejo, ki so za vse enake. Istočasno pa nas spomnijo, da se še vedno lahko veliko naučimo, če smo pripravljeni poslušati eni druge in raziskati kdo smo in od kod izhajamo.

Zgodbe so pripovedovali starejši od 55 let, ki živijo v štirih evropski državah: Slovenija, Portugalska, Italija in Češka.

V vsaki državi smo se pogovarjali s 25 osebami, ki so nam pripovedovale o svojih življenjskih izkušnjah.

Pripravili smo štiri e-brošure z zgodbami iz vsake od štirih držav. V posebni e-brošuri v angleškem jeziku smo zbrali nekaj zgodb iz vsake od štirih držav, ki sodelujejo v projektu.

Vse zgodbe smo zbrali v Erasmus+ projektu Razvozlajmo medgeneracijsko uganko INTER-PUZZLE.

Vabljeni, da si zgodbe preberete in odkrijete, kaj imamo skupnega ter tudi vse tisto, zaradi česa je vsak od nas poseben.

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Co-funded by
the European Union

Solving the
intergenerational puzzle
INTER-PUZZLE

O projektu

"Razvo zajmo megeneracijsko uganko INTER-PUZZLE je Erasmus+ projekt, ki odraslim udeležencem omogoča, da se vključijo v različne dejavnosti neformalnega izobraževanja, s poudarkom na učeče se odrasle starejše od 55 let. Aktivnosti medgeneracijskega učenja bodo prispevale k razvoju socialnih, jezikovnih, digitalnih in drugih veščin odraslih.

V svetu, ki se hitro spreminja, prilagajanje novim načinom življenja, komunikacije in učenja za odrasle lahko predstavlja velik izziv. Zgodbe, ki jih starejši pripovedujejo želimo zapisati, kategorizirati in jih objaviti, saj ne želimo, da utonejo v pozabo. Te predstavljajo osnovo za pripravo materialov in orodij za izboljšanje in promocijo medgeneracijskega učenja in dejavnosti.

S sodelovanjem v medgeneracijskih delavnicah bodo vsi udeleženci imeli priložnost krepiti in razvijati svoje veščine, se družiti in se učiti. Na ta način bodo odraslih, še posebej tisti starejši od 55 let, postali aktivnejši udeleženci različnih dejavnosti vseživljenjskega in medgeneracijskega učenja.

Materiali in orodja, ki jih bomo razvili so namenjena posameznikom, učiteljem, izobraževalcem odraslih in širši javnosti. Okrepljeno bo sodelovanje med relevantnimi organizacijami na lokalnem, nacionalnem in mednarodnem nivoju.

Projektni partnerji

ŠOLSKI CENTER SLOVENSKE KONJICE-ZREČE (SCSKZ)

Šolski center Slovenske Konjice-Zreče je javni zavod sestavljen iz 3 organizacijskih enot: Gimnazija, Srednja strokovna in poklicna šola Zreče in SIC- izobraževanje odraslih in svetovanje.

Šolski center se je razvil iz enote izobraževanja odraslih, ki se je tekom več kot 60 let obstoja prilagajala potrebam lokalnega okolja in učečih se odraslih, ki v njem živijo in delujejo. Področje svojega delovanja je enota SIC – izobraževanje odraslih in svetovanje širila tudi na regionalni in državni ravni, kot tudi v tujini preko projektnega dela in povezovanja s sorodnimi institucijami doma in v tujini. Značilno za delovanje enote SIC-izobraževanje odraslih je tudi sodelovanje z gospodarstvom.

Danes, za različne ciljne skupine odraslih (zaposleni, brezposelni, podjetniki, potencialni podjetniki, ranjive skupine, drugi zainteresirani) izvajamo raznovrstna formalna in neformalna izobraževanja in usposabljanja. Smo izvajalci Nacionalnih poklicnih kvalifikacij in študijski center Pedagoške fakultete Koper.

Izvajamo svetovalno dejavnost za podjetja in lokalne skupnosti, vzpostavljeno imamo SPOT točko. Naše poslanstvo je izobraževati mladino in odrasle, spodbujati vseživljenjsko učenje in medgeneracijsko sodelovanje, svetovati in sodelovati z gospodarstvom ter lokalnimi skupnostmi ter razvijati posameznika v odgovornega in aktivnega državljana.

KLUB PERSONALISTŮ MORAVY A SLEZSKA (KPMS), ČEŠKA

KPMS (Klub kadrovníkov Moravske in Šlezjske regije) je strokovno združenje kadrovníkov strokovnjakov in kadrovníkov menedžerjev iz malih, srednjih in velikih podjetij iz različnih panog. Klub sodeluje z 12 univerzami na Češkem. Za svoje člane organizira izobraževalne dogodke in srečanja, na katerih kadrovníki delijo dobre prakse in pridobivajo aktualne informacije o kadrovníkih trendih.

Organizacija sodeluje pri nacionalnih in mednarodnih projektih, ki podpirajo izobraževanje odraslih, enakost, raznolikost itd.

Co-funded by
the European Union

Solving the
intergenerational puzzle
INTER-PUZZLE

EduVita

Projektni partnerji

SENIOR UNIVERSITY OF ÉVORA (USE)

Senior University of Évora (USE) je zasebno, neprofitno združenje, ki razvija neformalno izobraževanje in več dejavnosti za ljudi, starejše od 50 let. Delujemo v Évori na Portugalskem, mestu s 55.000 prebivalci, ki se nahaja v notranjosti, južno od Portugalske, na območju, ki je označeno kot mesto z najvišjim odstotkom starejših ljudi. Leta 2005 smo ustanovili to društvo z namenom, da naredimo nekaj za izboljšanje življenjskega sloga najstarejše populacije. Glavni cilji naše ustanove so spodbujanje in aktivno staranje; razvijanje medgeneracijskih odnosov; informiranje in senzibiliziranje starejših o različnih temah; izvajanje usposabljanj in delavnic; spodbujanje prostovoljstva v skupnosti in za skupnost.

Na Sénior University of Évora izvajamo raznolike dejavnosti, ki pokrivajo različna področja od IKT do umetnosti, maternega in tujih jezikov, literature, zgodovine, zgodovine umetnosti, psihologije, naravoslovja, gimnastike, hoje, plesa, slikanja, zdravja, vezenja, glasbe, itd. Poleg tega organiziramo dodatne kulturne dejavnosti (glasba in gledališče). Izvajamo medgeneracijsko izobraževanje s katerim izboljšujemo znanje in veščine te populacije v današnjem času in v družbi. Od leta 2006 sodelujemo in koordiniramo različne nacionalne in mednarodne projekte.

EDUVITA, ITALIJA

EduVita je izobraževalni, kulturni in medgeneracijski center v središču mesta Lecce v južni Italiji, ustanovljen leta 2019. EduVita je točka povezave med preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo: ustvarja priložnosti za učenje za izboljšanje kakovosti življenja starejših ljudi. skozi medgeneracijski dialog; razvijanje digitalnih, jezikovnih in socialnih kompetenc.

Osredotočeni smo na socialno aktivacijo starejših, pedagoško raziskovanje, inoviranje procesov poučevanja in učenja, oblikovanje in izvajanje izobraževalnih vsebin, , razvijanje novih metodologij, ki temeljijo na pristopih izobraževanja odraslih in medgeneracijskega učenja.

Več informacij lahko najdete na naši spletni strani: www.eduvita.it

Co-funded by
the European Union

Solving the
intergenerational puzzle
INTER-PUZZLE

EduVita

Medgeneracijsko učenje

Medgeneracijsko sodelovanje je od nekdaj bil način prenašanja znanj, izkušenj, vrednot in modrosti s starejših na mlajše znotraj družine in je bilo pomembno za družbo kot celoto. Starejši ljudje so lahko zelo aktivni in koristni člani družbe, saj predstavljajo dragoceno zakladnico znanja, ki lahko pomembno vpliva na razvoj mlajše generacije. Otroci se imajo možnost učiti iz izkušenj in življenjskih modrosti starejših, ki so jim lahko v pomoč pri soočanju s številnimi izzivi in odločitvami v življenju. Na drugi strani, mlajše generacije lahko starejše naučijo veliko o novih tehnologijah ter jim pomagajo krepiti digitalne kompetence.

Prenos izkušenj in znanja se v današnjem času lahko odvija na različne načine, na primer skozi medgeneracijske projekte, prostovoljno delo, mentorstvo ali preprosto druženje in pogovore med generacijami. Takšno sodelovanje prispeva k izgradnji trdnih vezi in spoštovanju med generacijami, obenem pa krepi socialno povezanost skupnosti.

Kljub nenehnim novostim, s katerimi se srečujemo, se še vedno lahko veliko naučimo, če razmislimo, kdo smo, od kod izviramo. Verjamemo, da je uspeh možen, če znamo smiselno povezovati prejšnje izkušnje z novim znanjem.

Med izvajanjem pogovorov, smo naše starejše sogovornike povprašali tudi o njihovih izkušnjah in razmišljanjih na temo medgeneracijskega in vseživljenjskega učenja in o tem, kako aktivni so oni sami.

Večina naših sogovornikov je povedala, da svoja znanja in izkušnje prenašajo na svoje otroke in vnuke. Nekateri od naših sogovornikov so zelo aktivni, vključeni so v različne klube ali društva. Določeno število se jih je preizkusilo tudi v vlogi predavateljev na različnih delavnicah za mlade, dijake ali svoje sovrstnike na katerih se ukvarjajo z umetnostjo, ročnimi spretnostmi, tradicijo in dediščino. Verjamejo, da so iz sodelovanja z mlajšim generacijami lahko veliko naučijo ter da jih to spodbuja, da tudi sami ostanejo aktivni. Starejši so razumeli, da tehnologijo lahko uporabijo, da se povežejo z ljudmi v svoji okolici, kljub temu, da so se s tehnologijo srečali dokaj pozno v svojem življenju in pogosto imajo odpor do nje. Ena izmed naših sogovornic je povedala, da »se ne počuti več osamljeno, ker so jo mladi naučili uporabljati pametni telefon«. Povedali so tudi, da se od mlajših lahko naučijo veliko o življenju, kako vzeti življenje »nekoliko manj resno«, kot tudi to, da so lahko ponosni na svoje dosežke. Izpostavili so pomen tega, da odrasli poslušajo mlajše, da so otroci povsod enaki in da je naloga odraslih, da jim pristopijo na ustrezen način. Po njihovem mnenju, mlajše generacije kažejo interes za njihove življenjske zgodbe in izkušnje in se želijo učiti od njih, kljub temu, da veliko časa preživijo pred zasloni.

Občasno pa lahko pride tudi do šuma v komunikaciji med generacijami, saj mladi ne morejo popolnoma razumeti starejše, saj so starejše generacije živele popolnoma drugačno življenje. Veliki delež naši sogovornikov je povedal, da niso imeli tekoče vode v hiši, ko so bili mlajši. Gledanje televizije je bil družabni dogodek katerega se je udeležila cela družina s sosedi. Otroci niso imeli toliko igrac kot danes, drugače se je potovalo. Ljudje so nekoč morali sami vzgojiti hrano zase in svojo družino, danes pa je veliko otrok, ki so domače živali videli samo v risankah ali v slikanicah.

Po mnenju naših sogovornikov, so razlogi za neudeležbo starejših v medgeneracijskih in vseživljenjskih dejavnostih kompleksni. Izpostavijo, da je eden glavnih razlogov za neudeležbo v izobraževalnih dejavnostih starejših strah pred neznanim in strah pred tem, da česa ne bodo razumeli in ne bodo mogli sodelovati na ustrezen način. Drugi razlogi vključujejo tudi to, da se počasneje učijo, imajo zdravstvene težave. K temu pripomorejo tudi predsodki, ki jih drugi imajo o starejših, občutek izključenosti, občutek, da so se že naučili vsega kar potrebujejo, občutek, da se jih ne sliši in ne spoštuje, ker ne zanjo uporabljati novih tehnologij. Nekateri tudi menijo, da imajo več znanja in izkušenj od predavateljev. Nekateri imajo več obveznosti, saj sami skrbijo za vnuke ali pa za svoje partnerje. Za nekatere prepreko za udeležbo v različnih dejavnostih predstavlja tudi oddaljenost, saj niso vozniki, na voljo ni ustreznega javnega prevoza ali so gibalno ovirani.

Za nekatere od njih je odhod v pokoj bila točka na kateri so pomislili, da niso več pomembni, imeli so občutek, da nikomur več nič ne prispevajo in so nekako izgubili svojo pot.

Naši sogovorniki so bili veseli tega, da je njihova življenjska zgodba prepoznana kot zanimiva in uporabna. Bili so več kot odprti, da z nami delijo svoje poglede na svet in svoje ideje, čeprav nekateri od njih niso želeli, da se jih fotografira ali da posnamemo razgovor.

Na koncu vsake zgodbe so ključne besede, ki označujejo teme obravnavane v zgodbi. Najbolj pogoste ključne besede/teme so: narava, ročne spretnosti, šport/pohodništvo, hrana in praznovanje, petje/glasba, umetnosti, izobraževanje, kmetija (kmečka peč), zgodovina/dediščina.

Na vprašanje o tem česa bi se želeli učiti ali katere teme so za njih zanimive in bi se udeležili kakšne izobraževalne dejavnosti na določeno temo, so odgovori bili naslednji: digitalne tehnologije, s poudarkom na uporabo pametnih telefonov in računalnikov, kuhanje, vrtnarjenje, prva pomoč, umetnosti, ročne spretnosti, petje v zboru, glasba, zdrav način življenja, komunikacija.

Zbiranje zgodb - Slovenija

Darinka Gilčvert-Brdnik
63 let

To je Darinka Gilčvert-Brdnik. Stara je 63 let. Je profesorica biologije ter diplomiran biolog, smer botanika. Svojo profesionalno pot je gradila v šolstvu, poučevala je številne generacije osnovnošolcev in gimnazijcev. Vedoželjnost in raziskovalni duh sta jo vedno vodila k uvajanju novosti v poučevanju. Svoje zamisli hitro in spretno ostvari: med prvimi je učitelji, ki so pri pouku začeli uporabljati sodobno tehnologijo tako da je v učilnici s svojimi učenci uporabljala vse od videorekorderja do virtualnih tehnologij.

Skrbi za rastišče žičkega grobeljnika, ki raste samo v Žičah na poti v Žičko kartuzijo.

Je mama 4 hčerkam in babica 5 vnukom. Rada kuha in peče, razkrije tudi posebno sestavino v svoji potici-žlica mlete kave v nadevu za potico.

Vezenje je njen hobi, spretnost in znanje pa z veseljem deli tudi s svojimi učenci. Opaža, da se učenci vse več zanimajo za vezenje, saj trenutno ima 3 skupine učencev pri izbirnem predmetu in število zainteresiranih še vedno raste.

Rada potuje in pripravlja potopisna predavanja za svojo družino ter za učence. Kar zna in zmore z veseljem deli z drugimi.

Ključne besede: učitelj, biolog, vezenje, potica

Konrad Žnidar je star 86 let. Rojen je bil doma v Klokočovniku pri Ločah. Ima tri brate in sestro. Bil je star štiri, ko je bil zadolžen, da pase krave. Pomagal je staršem na kmetiji. Spominja se, da mu je oče izdelal malo koso tako da je pri desetih letih lahko začel kositi. Delal je tudi pri drugih kmetih. Začeli so zjutraj in delali do večera. Dobili so plačano in tri obroke na dan. Pove, da so sami pridelali skoraj vse kar so potrebovali. V trgovino so hodili redko in to samo po določene izdelke kot so kvas ali sol. Sladkarij niso kupovali tako kot danes. Sami so pridelali kis, bučno olje, moko. Po vodo so tudi hodili, saj ni bilo vodovoda.

Tudi kasneje, ko je imel svojo družino in svojo kmetijo je večino del opravljal sam. Izdeloval je metle, grablje. Znal je izdelati in popraviti stvari. Pove, da je delal kot vzdrževalec na železnici. Vedno je pazil in varčeval in uspelo mu je s prihranki kupiti zemljo in imel je svojo kmetijo. Ta pa je sedaj prazna, sam pa že eno leto živi v Lambrechtovem domu v Slovenskih Konjicah. Potomci so vsak na svoji življenjski poti.

Ob praznikih so hodili k maši. Pripravljali so cvetnonedeljske butare. Izdelovali so jih iz leskovine, mačkovine, bresta, drenea, pušpana. Dodali so tudi jabolka ali pomaranče, če je kdo bolj premožen. Rad je hodil na »pušelšanke«*. Rad je plesal in znal je plesati polko, valček, tango. Ko je bil v vojski v Beogradu, se je naučil plesati tudi kolo.

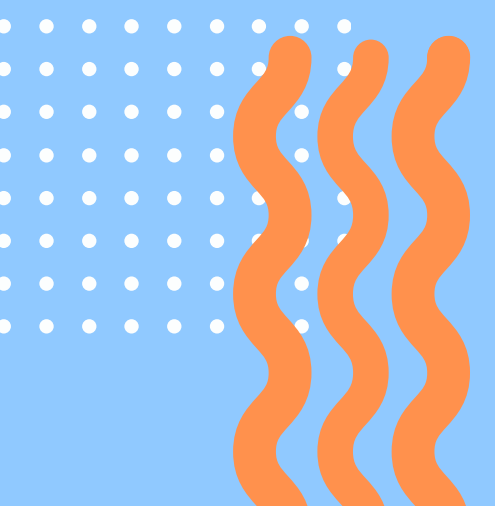
Doda, da so včasih morali hoditi po eno uro peš, da pridejo kam, da so se morali potruditi. Zdaj je vse bolj hitro in takoj. Rad je med ljudmi, tako je bilo včasih in tako je tudi sedaj, ko je v domu. Ko se ozre nazaj, pove, da je bilo lušno.

***pušelšank** – občasni vinotoči, imenovani pušenšank, pušelšank (iz nem. Buschenschank, točilnica pod vejo); delovali so od spomladi do jeseni. Namen je bil sprazniti sode in tako pripraviti posodo za novo sezono.

Ključne besede: domače pridelana hrana, kmetija, butara, zelene prakse

Konrad Žnidar
86 let

Terezija Kržič
88 let

Terezija Kržič je stara 88 let. Zdaj živi v Lambrechtovem domu, a jo je življenje nosilo na različne strani Slovenije in ji namenilo veliko preizkušenj. Otroštvo je imela težko, spominja se 2. svetovne vojne ter napadov sovražnikov na svojo hišo, saj je brat bil partizanski kurir. Tudi v nemško šolo naj bi hodila, a ni želela. V vojni je leta 1944 izgubila očeta.

Bilo je 6 otrok in niso imeli denarja. Nabirali so gobe in borovnice, kar so potem zamenjali za moko ali »špeh«. Imeli so koze doma. Šolanje je nadaljevala po vojni. Do šole je hodila dve uri peš, kar je bilo še posebej težko pozimi, saj so zime tedaj bile bolj mrzle z veliko snega, ona pa ni imela toplih škornjev. V šoli je dobila belo kavo in kos kruha in se ogrela na kmečki peči. Starše so tedaj otroci vikali, pove. Navada, ki se jo še vedno drži, ko govori o svoji mami. Kot otrok je služila na kmetiji pri eni bogati družini, a je pogrešala svojo družino in dom. Spala je na kmečki peči. Nekaj časa je preživela pri svoji teti na katero ima samo lepe in tople spomine.

Ko je že nekoliko odrasla, je želela biti šivilja, a ni bilo dovolj denarja za njeno šolanje. Pri sosedih se je naučila vezenja. V Kopru je živela 29 let in si ustvarila družino, ima 3 otroke in je tudi babica. Bila je gospodinja, nikoli ni imela službe. Zaposlen je bil samo mož. Skrbela je za gospodinjstvo in družino, kuhala je in pekla. Najbolj so hvalili njene krhke flancate, se spominja. Recept je dobila v eni kuharici, »njena mama niso pripravljali takšnih receptov«.

V domu obiskuje delavnice, ki jih organizirajo. Rada ima ročne spretnosti in druženje.

Ključne besede: kmečka peč, ročne spretnosti - vezenje, peka

Heda Vidmar Šalamon živi v Slovenskih Konjicah, življenjske izkušnje pa je nabirala na dolgi življenjski poti, ki jo je vodila v številne kraje sveta. Z iskrico v očeh se spominja detajlov iz razgovorov z zanimivimi sogovorniki ali opiše razgled, ki ga je nekoč opazovala. Ko govori je tako kot, da ustvarja sliko. Spominja se, da je kot otrok skozi kletno okno videla škornje kozakov in da jo je bilo strah. Rojena je bila v Zagrebu, doma so govorili slovensko, a je slišala tudi nemško, hrvaško. Oče je bil prevajalec. Potem se je družina preselila v Slovenijo, a časi za družino niso bili enostavni. Mama je bila iznajdljiva, iz nič je znala narediti veliko. Pove, da je bila zmedena zaradi jezikovnih sprememb in si je kar sama izmislila svoje besede. Že od malega je bila obkrožena s knjigami, različnimi jeziki, pravljicami. Ne spomni se, da je imela kakršnokoli igračo, a je imela knjige in pravljice. Ni bila zadovoljna s tem kar so ji brali, ko je bila mlajša, zato se je hitro naučila brati sama. Pove, da knjigo ima rada in da še vedno rada bere pravljice. Njen prvi soprog mgr Ludvik Vidmar-Luka je bil pravnik, deloval je na sodišču v Celju. Skupaj sta bila dejavna pri tabornikih, vsebina je bila »Z naravo k novemu človeku«.

V Društvu prijateljev mladine je dejavna od leta 1968. Redno obiskuje knjižnico, sodeluje tudi pri bralni znački za odrasle. Izpostavi, da bere vse, saj se mora prilagajati vsem novitetam. Zdaj je vse digitalizirano, ampak rajši ima knjigo ali časopis v rokah. Njen mož Arpad Šalamon, likovni pedagog, slikar in grafik, ima v lastni knjižnici 8000 evidentiranih knjig. Njegovi ex-librisi ter grafike malega formata so v knjižnicah, galerijah in zbirkah po vsem svetu. Umetnost ju je povezala. Najprej ga je samo spremljala na likovnih kolonijah, potem pa je nekega dne stala pred praznim platnom in barvami in se odločila, da bo poskusila slikati tudi sama. Spoznala je, da zna z barvami in kompozicijo. Potem pa je ugotovila, da je potrebno, da se začne izobraževati na tem področju. Pri tem je imela pomoč in podporo svojega soproga. Izbrala je konstruktivizem. Rada ima ravnilo in šestilo. Pri ustvarjanju uporablja tudi druge materiale (kamenčke, pluto, pesek). Vzornik pri kolažih ji je bil makedonski slikar Goce Kalajžiski. Prva nagrada, ki jo je prejela za svoj opus je bila Zlata paleta v mestu Brčko. Spominja se tudi učiteljice umetnosti iz šole, ki jo je naučila natančnosti, spet drugi učitelj ji je dal veliko svobode. Vse to je vgradila v svoj likovni izraz. Tudi sama je želela postati vzgojiteljica, a se ji ta želja ni izpolnila, saj ni bilo pogojev, da po končani gimnaziji šolanje tudi nadaljuje. A kljub temu, svoje znanje že leta z veseljem deli z drugimi skozi delavnice, ki jih izvaja v sodelovanju z različnimi društvi in organizacijami. Razmišlja tudi o tem, da sama napiše knjigo. Toliko zgodb, srečanj, izkušenj, ki jih nosi v sebi ne bi smelo biti pozabljeno. Njeno življenje je izpleteno iz slik in besed. Nekoč so jo v tujini vprašali ali ko govori v slovenščini, govori v verzih. Tako spretno zna z besedami in tudi z barvami. Stara je 81 let.

Ključne besede: umetnica, umetnost, slikarstvo, knjige, branje

**Heda Vidmar
Šalamon
81 let**

Marija Kamenšek
79 let

»V čast nam je, da še zmoremo.« pove Marija Kamenšek. Stara je 79 let. Živi v Laškem in je upokojena, a se še vedno želi učiti, raziskovati ter prenašati znanje na druge, če so za to zainteresirani. Je ena izmed članic skupine, ki se že več kot 17 let srečuje in pridno ustvarja v Hiši generacij Laško, CSD Celje, enota Laško. Prostor v katerih se srečujejo so svetli in pisani z razgledom na Savinjo. Pove, da se pravkar pripravljajo za delavnico izdelave rož iz krep papirja z učenci osnovne šole v Laškem. Skupina, ki izdeluje rože iz krep papirja ima srečanja enkrat mesečno. Na ta način ohranjajo tradicijo »kranceljpintarc«, ki je v tem okolju zelo dolga in bogata, saj se rože iz krep papirja tradicionalno uporabljajo na različnih slavnih, porokah, prireditvah ter proslavah ali tudi samo za dekoracijo. Izdelava rož iz krep papirja je star običaj. Rože so se izdelovale in uporabljale za okrasitev v zimskem času, ko pravega cvetja še ni bilo. Prostoru, ki ga danes poimenujemo dnevna soba, se je nekoč reklo »hiša«. V hiši je bila krušna peč. V tem prostoru so člani družine preživljali čas, opravljali ročna dela, jedli, se pogovarjali, izdelovali ali popravljali različne izdelke. V kotu je bil Bohkov kot, polica s križem ter podobami Jezusa in Marije, ki je poleti bil okrašen s pravimi rožami, pozimi pa s suhimi ali z rožami izdelanimi iz krep papirja. Nekoč so lahko dobili samo bel, zelen in rdeč krep papir. Zdaj je izbira barv večja, a potrebno paziti na kvaliteto krep papirja, saj ni vsak krep papir primeren za izdelavo rož. Za izbor Miss Earth so izdelale obleko, ki je zmagala na tekmovanju. Obleko so oblikovale in jo izdelale iz recikliranih materialov. Okrasile so jo z rožicami izdelanimi iz nogavic.

Enkrat tedensko pa se v teh prostorih tudi kleklja. Skupina zavzetih članic že polnih 17 let ohranja in razvija klekljarsko tradicijo. Vsako leto organizirajo tudi razstavo svojih izdelkov. Izpod njihovih prstov so nastali čudoviti izdelki od nakita do prtičkov in drugih zanimivih predmetov. Marija pove, da jih je klekljanje, med drugim, naučilo natančnosti in potrpežljivosti. Najraje pa v skupino prihaja zaradi druženja in dobrega vzdušja.

Ključne besede: ročne spretnosti, klekljarstvo, rože iz krep papirja, »kranceljpintarce«

Alenka Hren
72 let

Alenka Hren je iz Zreč, nekoč pa je bila iz Dravograda, pove. Živel je z mamo, ki je bila tekstilna delavka. Spomni se, kako spretno je mama znala popraviti nogavice. Petletno šolo za vzgojitelje je obiskovala v Mariboru. Poklic ji je bil všeč in prejela je tudi štipendijo. Na šolanje in življenje v internatu ima veliko lepih spominov. Po končani šoli se je poročila v Zrečah. Ima dva otroke in štiri vnuke. Bila je vzgojiteljica. Ko je začela delati kot vzgojiteljica, je vrtec v Zrečah še bil na železniški postaji. Kasneje so se preselili v novi vrtec. Pri svojem delu je spremljala in uvajala novosti, način dela je bilo potrebno posodabljati in prilagajati. Tedaj so tudi skupine bile številnejše, nekoč je imela tudi 33 otrok vpisanih v skupino. Vedno je imela ročne spretnosti. Ideje pa je dobila iz glave ali kakšne revije. Nekako so se morale znajti. Zdaj pa lahko veliko tega poišče tudi na spletu, pogosto pobrska po spletni strani Pinterest. Spomni se, ko je s svojo skupino ustvarila toliko izdelkov, da so lahko organizirali razstavo. So pa se tudi veliko igrali različnih iger. Našteje naslednje igre: Rdeče češnje rada jem, Potujemo v Beograd, Bela, bela lilija, Kdo se boji črnega moža, Ristanc ali pismo (tako so to igro imenovali na Koroškem), Rinčko talam, Zidani most, Zemljo krademo in seveda skrivanje in lovljenje. Veliko časa so otroci tedaj preživeli zunaj v skupni igri.

Stara je 72 let, a je že od samega nastanka leta 1997 članica skupine, ki so se poimenovali Mravljice, saj pridno ustvarjajo. Lojzka Šprajc in Marinka Kovše sta dali pobudo za ustanovitev skupine, ki je tako dolgo dejavna. Srečanja imajo enkrat tedensko, ob torkih od prvega tedna oktobra do konca junija. Vsako leto pripravijo tudi razstavo. Članice pletejo, kvačkajo, učijo se tudi klekljati. V skupini jih je trenutno 11. Ko so začele je v skupini bilo veliko mladih in jih je bilo čez 20. Pogoji za članstvo v skupini je veselje do ročnih del. Potrebno je imeti malo spretnosti, nekaj se pa pridobi tudi leti. Hodijo tudi na izlete, sejme, svoje izdelke razstavljajo tudi na občinskem prazniku. Pove, da je lepo, če ustvarjamo in se družimo.

Ključne besede: stare igre, ročne spretnosti

Emil Mumel je obiskal že številne države, med drugimi so to Norveška, Koreja, Finska, Gruzija, Latvija, Romunija, Portugalska. Nekatere od teh držav je obiskal s taborniki. Je član tabornikov od leta 1975 in je pobudnik taborništva v Zrečah. Taborniška organizacija Rod Zelena Rogla je na državnih in mednarodnih tekmovanjih dosegala odlične rezultate, večkrat so se udeležili tudi svetovnega srečanja skavtov Jamboree. Za Emila bo letošnje srečanje skavtov v Južni Koreji osmo po vrsti od leta 1995, srečanja pa se organizirajo vsaka 4 leta. Pri prvih 4 udeležbah je bil tudi vodja odprave. Izpostavi, da otroci skozi taborništvo, poleg vseh drugih praktičnih znanj in veščin, ki jih pridobijo, krepijo in razvijajo tudi socialne veščine ter veščine vodenja in organizacije. Te veščine pridejo do izraza tudi kasneje v življenju pri iskanju zaposlitve, na primer. Od nekdanj ga je veselilo delo z otroci, kot tudi preživljanje prostega časa v naravi. Po 20 letih poučevanja matematike na OŠ Zreče, je leta 2001 naredil spremembo na svoji karierni poti. Že vrsto let uspešno vodi CŠOD Gorenje, kje je lahko združil pedagoško delo, taborništvo ter projektno delo. Od leta 2004, ko se je udeležil prvega pripravljalnega obiska za projekt »Videti z očmi drugega« v Berlinu, je do sedaj vsako leto prijavil in izvedel vsaj en projekt kot koordinator, včasih dva. Istočasno pa je kot projektni partner sodeloval v številnih drugih projektih. Večinoma so to bili Erasmus projekti. Pove, da nikoli ni preštel vseh projektov v katerih je sodeloval ali jih vodil. Bistvo je izmenjava izkušenj, spoznavanje drugih kultur in običajev o čem govorijo številni spominki z različnih potovanj v njegovi pisarni. Pravkar se pripravlja za odhod v Gruzijo s skupino udeležencev. Čeprav ga čez par mesecev pričakuje upokojevek, verjame, da se bo še naprej vključeval ali izvajal različne dejavnosti v svoji lokalni skupnosti in širše. Star je 64 let.

Ključne besede: taborniki, učitelj, potovanja, Erasmus projekti

Emil Mumel
64 let

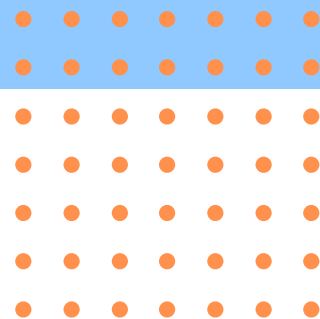

Erika Korošec
66 let

Erika Korošec je stara 66 let. Je rojena Ljubljanka, a pove, da je bolj Zrečanka od nekaterih Zrečanov. Mama je Štajerka, oče je bil Dolenjec. Ona je rojena v Ljubljani, njen mož je bil iz Štajerske. Ima dva sina o katerih govori s ponosom. Bila je zaposlena v podjetju UNIOR kot vodja družbene prehrane. Izpostavi, da so podjetje ljudje, da je kraj zaživel zaradi tega podjetja, enega ne bi bilo brez drugega. Prav to je pogrešala po upokojitvi pred petimi leti – ljudi s katerimi je delala. Ko je šla v penzijo, je iskala kje bi »pasala«. Pove, da jo vse zanima od klekljanja do polaganja ploščic, a pove, da ne gre v globino. Že kot otrok je bila hiperaktivna, doda. Mama jo je pa poskušala umirjati z ročnimi deli, pa še gospodinjstvo so imeli kot predmet v šoli in so se učili vezenje in druge ročne spretnosti. Knjige je »požirala«. Spominja se otroštva v Ljubljani, kako so živeli v stolpnici in kako je z lahkoto organizirala otroke okrog sebe. Kasneje, kot odrasla, je razumela zakaj je svetovalna delavka v njej prepoznala potencial za vzgojiteljico. V tistem trenutku se v tem poklicu sploh ni videla. Končala je trgovsko šolo, potem še komercialno šolo, in nekaj časa je delala v svojem poklicu preden se je zaposlila v podjetju UNIOR. Pove, da je vedno rada izdelovala dekoracijo, brala pravljice otrokom, vedno so jo zanimale različne dejavnosti. Spomni se, kako so 1. maj praznovali na Rožniku, ko je kot mala živela v Ljubljani. Spominja se tudi, da so si ljudje najprej pisali pisma, kasneje so gospodinjstva dobila stacionarne telefone, a je telefon bil drag, koštal je kot en avto približno. Veliko, da na izgovorjeno besedo, na odprtost v komunikaciji. Opaža, da mlajša generacija ne živijo življenja. Meni, da ljudje radi pomagajo, na nas pa je, da iz njih izvabimo kaj je najlepše. Imela je srečo spoznati veliko ljudi, takšnih in drugačnih. Rada je z ljudmi. Mravljicam se je pridružila novembra 2022. Najprej je Facebook strani zasledila, kaj delajo. Dopade se ji, da vsaka lahko prinese svoje in dela medtem, ko se pogovarjajo. Pokaže par izdelkov, ki jih je pripravila na temo poletja. Uporabila je različne tehnike in materiale, a ona to izdela z lahkoto. Svoje znanje rada deli, nič ne čuva za sebe. Toplino ji da, ko jo mlajši vprašajo za nasvet. Pogovor vedno steče, ne glede na to koliko so stari, a pove, da se je pomembno poslušati.

Ključne besede: ročne spretnosti, ustvarjalnost

Aleksander Žvikart 55 let

Aleksander Žvikart izhaja iz družine, ki se s čebelarstvom ukvarja že več kot 65 let. Opaža, da je to leto za čebelarje bilo zelo slabo zaradi pozebe, deževja, neugodnih vremenskih pogojev. Vpliv klimatskih sprememb na čebelarstvo je izrazit. Že Einstein je povedal, da bo 4 leta po tem, ko izginejo čebele, izginilo človeštvo. Zmanjšuje se število divjih čebel in drugih pasem čebel. Čebelarji pa skrbijo, da udomačene pasme čebel obstanejo.

V Sloveniji je avtohtona pasma čebel kranjska sivka in samo ta pasma čebel se lahko goji v Sloveniji. V obmejnih področjih, še posebej na meji z Avstrijo in Italijo, lahko pride do mešanja pasem. Na meji s Hrvaško je težava nekoliko manjša, saj tam pretežno tudi imajo kranjsko sivko. Z vzgajanjem matic in s skrbjo za zdravje čebelje družine, se zagotavlja, da se ohrani avtohtona kranjska sivka v Sloveniji. To je marljiva, pridna čebela. Ni napadalna. Če pa čebela začne krožiti okoli glave, se je treba umakniti v senco in se umiriti. Ko čebela piči, žal, umre.

Aleksander skrbi za več kot 400 čebeljih družin, od tega 200 do 300 družin prevažajo na pašo. Imajo pa tudi šest fiksnih čebelnjakov. Čebelnjak je posebnost Slovenije. Takšen čebelnjak je funkcionalen, saj omogoča hrambo večjega števila čebeljih panjev pod eno streho. Istočasno pa s svojim videzom pripoveduje zgodbe o čebelarstvu, ljudeh, naravi in je izredno dekorativen.

Izpostavi, da je med samo tisto, kar naredi čebela, vse drugo je sirup. Med je tretji po vrsti izdelek, ki se na svetu najbolj ponareja. Ima številne zdravilne lastnosti. Med so odkrili v amforah v piramidah v Egiptu. Vsa posestva so nekoč imela čebele, takšen je bil ukaz v času Marije Terezije, in seveda tudi sadno drevje ob cestah za popotnike. Opaža, da ljudje zdaj nekoliko gredo proti naravi in da nam narava to včasih vrne. Tudi zime niso več takšne kot so bile nekoč. Čebele namreč mirujejo od decembra pa do konca februarja. Posledično opaža spremembe v obnašanju čebel. Včasih čebele niso šle ven, če je bilo pod 10°C, zdaj so zunaj že pri 9 stopinjah.

Poudari, da čebelar mora dobro poznati čebele ter tudi rastline, raznovrstnost gozda, naravo in njene zakonitosti, saj pri čebelarstvu ni napisanih pravil, datumov. Čebelar mora znati opazovati. Znanje o čebelah pa se je v družini Žvikart prenašalo z očeta na sina. Med drugim je oče prejel priznanje župana občine Slovenske Konjice ter odličje Antona Janše I., II. in III. stopnje, ki ga podeljuje Čebelarska zveza Slovenije. Aleksander pa je prejemnik odličja Antona Janše II. in III. stopnje. Aleksander pove, da je njegov oče pridobil naziv Kvalificirani delavec v čebelarstvu – poklic čebelar že leta 1956, sam pa je leta 2006 pridobil naziv Čebelarski mojster. So edino čebelarstvo v Sloveniji, ki združuje oba naziva. Aleksander je tudi predsednik Čebelarskega društva Slovenske Konjice ter Čebelarske zveze Slovenske Konjice.

Svoje znanje Aleksander prenaša naprej svojim potomcem. Sodeluje tudi s šolami in vrtci v lokalnem okolju. Turistom, ki obišejo Slovenske Konjice predstavi pomen čebelarstva, med ter različne medene dobrote. Naj medi!

Ključne besede: čebelarstvo, čebelnjak, med, narava, klimatske spremembe

Upokojil se je na začetku leta, a se je odločil, da bo pri svoji 65. letih še naprej aktiven, da je upokojitev dobra priložnost za nove izzive. Po upokojitvi je odprl svoj s.p. in se ukvarja s turističnim vodenjem ter prevozi. Opravil je izpit za turističnega vodnika za destinacijo Rogla-Pohorje.

Po končanem študiju kemije, je 8 let delal v podjetju Konus v Slovenskih Konjicah, bil je njihov štipendist. Zatem pa je začel delati pri vojski, kje je bil zaposlen 30 let. Zadnjih 7 let pred upokojitvijo je bil učitelj: organiziral in izvajal je izobraževanja za vojake, ki vstopajo v vojsko ter tudi karierna izobraževanja (vojaška didaktika). Že v osnovni šoli je imel to idejo, da bi lahko bil učitelj, da bi predaval. Rad je med ljudmi, radoveden je in veliko področij ga zanima. Celo življenje je igral nogomet, zdaj pa že 15 let teče. Teče en maraton na leto v tujini. Ko leta 2020 zaradi pandemije, ni bilo možno potovati ali organizirati maratone, si je sam z avtom izmeril progo in je maraton pretekel sam. Začel je leta 2010 v Berlinu, nadaljeval leta 2011 v New Yorku, 2012 v Stockholmu, potem pa Boston, Barcelona, Atene, Strasbourg, itn. Leta 2023 pa je tekel tokijski maraton. Pretekel je vseh šest največjih maratonov na svetu: London, Berlin, Boston, Chicago, Tokio, New York. Na dan 5. 3. 2023 je bil 24. Slovenec, ki mu je to uspelo. Dobil je tudi medaljo za opravljenih vseh 6 maratonov. Letos bo poleg maratona v Tokiu, tekel tudi maraton v Ljubljani, saj je želel svoj zadnji maraton preteči v Sloveniji. A tu se njegova tekaška zgodba ne konča, saj bo naprej tekel polmaratone. Tekom leta teče dvakrat do trikrat na teden in skupno preteče 20 do 30 km. Priprave na maraton pa trajajo približno 3 mesece in postopoma povečuje število kilometrov. Z vsakega maratona se vrne poln vtisov o kulturi in ljudeh, ki tam živijo. Za Japonce pove, da so izredno prijazni in da so vsi nasmejani. Konjiški maraton pa je izredno glasbeno obarvan.

Na maratonih ga spremlja soproga, ki je tudi v pokoju, po poklicu pa je učiteljica. Imata dva sina in dva vnuka. Član je Društva Popotnik zdravih nog naokrog od leta 2008. Člani društva se vsak mesec odpravijo na pohod in opravijo vsaj 10 pohodov na leto po celi Sloveniji. Avgusta se bodo tako odpravili na Triglav.

Ključne besede: turistični vodnik, šport, maraton, pohodništvo

**Alfonz Cugmans
65 let**

V OŠ smo morali hoditi peš ne glede na dolžino poti. V GIM sem hodil najprej 3 km do vlaka ob 4-ih zjutraj in nato z vlakom v Črnomelj. V šoli ni bilo organizirane prehrane. Včasih so pripravili mleko v prahu, ki pa ni bilo dobro, saj ni imelo okusa po mleku. V šoli učenci nismo nagajali, vsi smo bili prijatelji. Ta prijateljstva so se ohranila do danes. Na študiju so bile podobne razmere. Živel sem v akademskem kolegiju (danes so to dijaški in študentski domovi). V kolegiju smo živeli samo fantje, punce so lahko prihajale na obisk, vendar niso smele prespati. V domu ni bilo kurjave. Če nisi imel denarja si moral biti tudi v zelo hladnih dneh na mrzlem. Prehranjevali smo se v domski menzi. Tisti, ki smo imeli štipendijo smo si lahko privoščili kosilo, včasih tudi večerjo.

V družini smo bili štirje, oče, mama, sestra in jaz. Med vojno, leta 1942, so očeta odpeljali v taborišče na Rab. Po kapitulaciji Italije, 9. 9. 1943, se je vrnil in se pridružil partizanom. Ker je bila Bela krajina svobodno območje, nas je lahko večkrat obiskal, saj je služil v bližnjem intendantskem oddelku. Za naju s sestro je skrbel mama. Hrano je pridelala sama, denarja nismo imeli. Oblačila smo nosili drug za drugim, po večini so bila stara in ponošena. Kasneje, po vojni, sta jih iz Amerike, pošiljala stric in teta in nam s tem zelo pomagala. Po vojni se je oče zaposlil v mizararski delavnici in bilo nam je lažje. Kljub splošnemu pomanjkanju vsega pa so si ljudje pomagali z delom (trgatev, žetev, spravilo krme...). Za svoje delo niso bili plačani, dobili so hrano in dobro družbo.

Otroci smo se igrali z domačimi igrami:

- CIFRANJE je igra, ki se igra z denarjem in je podobna balinanju. Kovance mečeš proti »balinčku«. Tisti, ki vrže najbližje »balinčku« zmagaja. Pomembno je tudi, ali je na kovancu cifra ali grb.
- Iz bezgovih vejic smo si naredili, s pomočjo sosedovega mizarja, ŠPRICKANCE. Iz debelejšje vejice smo izdoblili mehko sredico in jo napolnili s tanjšo vejico, ki se je prilegala izdolbeni notranjosti. Nato smo v vejico potegnili vodo in se z njo špricali. Delovalo je podobno kot injekcijska brizga.
- Izmišljali smo si svoje jezike, da smo se lahko pogovarjali v jeziku, ki ga drugi, predvsem odrasli, niso razumeli. Npr. pred vsak zlog smo dali predlogo fr. Iz stavka »KAJ PA TI DELAŠ?«, smo dobili »FRKAJ FRPA FRTI FRDELAŠ?«.
- Iskali smo ptičja gnezda...
- Igrali smo se skrivalnice.
- Pomagali smo pri vsakodnevnih opravilih.
- Bil sem strasten navijač Hajduka in sem enkrat obiskal tudi tekmo v Splitu.

Večino stvari smo si pridelali sami. Žito smo otroci odnesli v mlin z vrečami preko hrbta. Mama je iz moke naredila kruh, rezance... V trgovini smo kupovali samo sladkor in sol. Odpadkov ni bilo.

Včasih, v Jugoslaviji, smo mladi hodili med počitnicami na delovne akcije – v brigado. Leta 1958 sem sodeloval pri izgradnji avtoceste Ljubljana – Zagreb. V 7 mesecih smo zgradili 130 km avtoceste, kar je za današnji čas nepojmljivo, ko gradijo pri vsej mehanizaciji 20 km 5 let 😊 Delali smo z lopatami, krampi in samokolnicami. Za utrjevanje podlage smo uporabljali ŠTAMFARJE. To so bili leseni panji, na katere je bilo pritrjeno držalo. Na vsaki strani ga je po en delavec dvignil in spustil na peščeno podlago, da se je utrdila. Leta 1959 sem sodeloval pri izgradnji ceste v Makedoniji na 50 kmski trasi Negotina – Demir Kapija. Leta 1963 sem se že kot študent udeležil svoje zadnje brigade v Ankaranu, kjer smo gradili študentski tabor, ki so ga kasneje lahko koristili študenti Ljubljanske univerze za oddih. 1966 sem tudi sam koristil te počitniške kapacitete s takratnim dekletom. Ne vem, če še danes to sploh obstaja. Včasih smo lahko premikali gore, ker smo znali sodelovati. Danes tega ni več, žal. AC Ljubljana – Beograd je bila tudi zaradi udarniškega dela poimenovana AC bratstva in enotnosti.

Januarja 1985 se začel tudi ljubiteljsko spremljati temperaturo v Semiču. Najnižjo temperaturo, -28 °C, sem izmeril 12.1.1985, najvišjo, 38,5 °C, pa 13. in 14. 8. 2003.

Praznovanj, kot jih poznamo danes, ni bilo. Največji praznik je bil, ko smo imeli koline. Takrat smo povabili sorodnike in tudi prijatelje. Ker hladilnika ni bilo, smo večino mesa posušili in pojedli na praznični večerji ali PRAŠIČINI.

Mama je pripravljala tradicionalno BELOKRANJSKO POGAČO in CVRTJE. Cvrtje se pripravi iz testa podobnega kot za šmorn – praženec, ki ga vliješ v vroč naoljen lonec in spečeš v pečici (takrat smo ga pekli v peči) 1 uro na 200 °C.

Hrana, ki smo jo jedli, je bila zelo preprosta. Velikokrat smo jedli AJMRAJN IN KROMPIR (pražena čebula z moko in prelita čez krompir, ter kuhano). Pogosto je bil na krožniku tudi SUKANC. To je juha podobne teksture kot puding. Narediš jo pa tako, da v slan krop med mešanjem zakuhaš moko.

Anton Marentič
81 let

Dragica Čander je rojena Konjičanka. Včasih se s svojimi prijatelji pogovarja o tem, kako so nekoč izgledale Slovenske Konjice, ko je še tu bila železnica. V trgu pa je bila trafika, kje si lahko kupil skoraj vse kar si potreboval. Za sebe pove, da je zaradi službe bila prava ptica selivka. Delala je v Celju, potem v Idriji, potem pa spet v Celju, preden je dobila službo v Slovenskih Konjicah na Osnovni šoli Pod goro, kje je delala vse do nedavne upokojitve. Študirala je matematiko in tehniko, a ji je zadnjih 20 let fizika postala ljubša. Z izkušnjami je znala iz življenja potegniti primere in razlago in fiziko približati otrokom. Vedno je rada probala kaj novega, nikoli se ni branila sprememb. Je aktivna in vedoželjna tako da ji čas, ki ga zdaj ko je v penziji ima malo več, ne bo težava zapolniti.

Je članica Ženskega pevskega zbora Slovenske Konjice. Vaje imajo enkrat tedensko. Pravkar se pripravljajo za letni koncert. Članica je že dobrih 12 let. Pela je že kot učenka v osnovni šoli. Njena družina je velika, ona je bila 11. otrok. Doma so vedno veliko prepevali, vedno ljudsko petje in stare pesmi. Tudi njen soprog izhaja iz velike družine in rad poje. To tradicijo petja ohranjajo še danes, ko se cela družina dobi ob kakšen prazniku ali obletnici. Ima dva otroke in štiri vnuke s katerimi rada aktivno preživlja čas. Kvačka in plete ne več, a rada reciklira in to kombinira z ročnimi spretnostmi. Iz starih bombažnih majic, ki jih izreže na trakove, kvačka podstave za posode, blazine, verižice, deke za vnuke, ali deke za piknik, itn. S ponosom govori o svojih sedmih bratih, ki so vsi gasilci. Trenutno pripravljajo prijavo za Guinnessovo knjigo rekordov, saj so najdlje delujoča gasilska desetina v kateri je kar 7 bratov. Kar 40 let so bili aktivni kot desetina. In tudi njen soprog je gasilec, kar je še ena izmed mnogih njihovih skupnih točk.

Ključne besede: petje, pevski zbor, gasilstvo, recikliranje

Dragica Čander
60 let

Franc Šelih

76 let

Franc Šelih je vse svoje poklicno življenje posvetil izobraževanju. Svojo poklicno pot je začel kot učitelj fizike in tehničnega pouka v Vojniku. Nadaljeval je na ZRSZ Celje, kje je bil zadolžen za poklicno usmerjanje in zaposlovanje za območje Slovenskih Konjic. Tedaj je začel sodelovati z Delavsko univerzo v Slovenskih Konjicah in po treh letih je nasledil direktorja te ustanove. Tako se je začela njegova kariera v šolstvu. 32 let je vodil izobraževalno ustanovo, soglasje resornega ministrstva je pridobil osemkrat. Imel je tudi podporo svojih sodelavcev. Tudi sam se je ob delu izobraževal, opravil je 2. stopnjo (andragogika) in magisterij (organizacija dela). Bilo mu je všeč, da se znajde med študenti. Na Delavski univerzi so začutili želje in možnosti za ustanovitev srednje šole. V sodelovanju s Šolskim centrom Boris Kidrič so začeli izvajati program za konfekcionarstvo za potrebe podjetja Konus. Ekspanzija podjetja Unior pa je pogojevala začetke kovinarske šole, sedanje Srednje poklicne in strokovne šole Zreče. Pričeli so kot dislociran oddelek iz Velenja in se kasneje osamosvojili. Sedanja stavba srednje šole je bila nekdanja stavba osnovne šole, ki je bila v lastništvu podjetja Unior. Sredstva za šolo so dala podjetja v lokalnem okolju Unior, Konus, Kostroj ter drugi. Pred odprtjem šole so izvedli anketiranje med osnovnošolci in vpisali so 2 polna oddelka. Pokazalo se je, da so se v šolo vpisali tudi tisti dijaki, ki šolanja ne bi nadaljevali, če bi bilo potrebno, da šolo obiskujejo v drugem kraju.

Eden najbolj srečnih trenutkov njegove poklicne kariere je bil, ko je bil odobren gimnazijski program v Slovenskih Konjicah. Ugoden veter je bil za ustanovitev Gimnazije v Konjicah v tem trenutku. Pouk so najprej izvajali v prostorih OŠ Pod goro in v Glasbeni šoli. Vzporedno pa so tekla prizadevanja za gradnjo stavbe gimnazije. Imeli so podporo tedanjega župana Janeza Jazbeca. Že 3. šolsko leto se je začelo v prostorih gimnazije v novi stavbi. Šolska stavba je bila zgrajena v enem letu. Veliko pozornosti so posvetili iskanju ustreznih kadrov, in sicer ekipa mora izhajati iz teh krajev. Polega tega, so morali imeti že nekaj izkušenj in opravljen prvi korak v napredovanju. Vsi so se morali vključiti tudi v pripravo mature na drugih šolah. Pedagoška vodja je tedaj bila Katja Premru Kampuš. On je bil zadolžen za opremo in gradbena dela, pedagoška vodja pa za pedagoški del. Za prvo generacijo maturantov so pripravili srebrnjake v sodelovanju z g. Ofentavškom, ki je bil predsednik odbora za izgradnjo. Trenutno gimnazijo v Slovenskih Konjicah obiskujejo trije njegovi otroci.

V manjših sredinah in na manjših šolah vedno obstaja skrb ali bo dovolj kandidatov, zato so se začeli ukvarjati tudi s promocijo in marketingom. Vse se je začelo z delavsko univerzo in izobraževanjem odraslih tako da je poleg srednje šole v Zrečah in gimnazije v Konjicah, vse čas uspešno delovala tudi enota izobraževanja odraslih in svetovanja za podjetništvo. Pred natančno 40 leti pa je začela z delom tudi enota Laško. Na začetku so imeli 2 in pol zaposlenih, na koncu pa 60 zaposlenih.

V svojem kolektivu se je vedno dobro počutil, a so kadrovske zamenjave izziv. Ljudem je vedno zaupal. Ljudje so sposobni sami delati, a je potrebno spremljati novosti in se stalno izobraževati.

Ključne besede: izobraževanje, izobraževanje odraslih, podjetništvo

Ivan pove, da se počuti, kot da ima dva domača kraja: Spodnje Zreče in Hrastje pri Mariboru. V Spodnjih Zrečah je na kmetiji starega očeta po materi preživel najzgodnejše otroštvo in šolske počitnice. Na kmetiji se je odlično počutil v veliki družini, kjer je bilo 10 otrok. Življenje v tistem času (50. in 60. leta prejšnjega stoletja) je teklo drugače kot danes. Delo na kmetijah so opravljali ročno, ni še bilo traktorjev, kosilnic in drugih strojev. V največjo pomoč staremu očetu sta bila vola, ki sta zorala vse njive in k hiši pripeljala vse potrebno. Ljudje so bili prisiljeni sodelovati, če so hoteli preživeti. Veliko so se družili, se pogovarjali, mnogo del opravili skupaj, znali pa so se tudi poveseliti. Čeprav je bilo na kmetiji kar naprej kakšno delo, mu je bilo všeč, ker je bil zmeraj v veseli družbi. Naučil se je vztrajnosti in skromnosti. Še kot 9-leten otrok je šel vsak dan obirat hmelj in vzdržal na hmeljišču od svita do mraka, več kot 12 ur dnevno.

Spodnje Zreče so bile v tistem času povsem kmečko naselje. Vse do Radane vasi so bile le njive in nekaj travnikov, nikjer ni bilo nobene hiše, le na zgornjem koncu doline je stal kozolec toplar, last njegovega starega očeta. Dolino sta po dolžini delili Dravinja in ozkotirna železnica. Po njej je do leta 1963 dvakrat na dan prisopihal vlak. Skoraj vsa zemlja te rodovitne doline je bila v lasti treh kmečkih družin: Kavskerjev (njegov stari oče), Olarjev in Graščev. Vse družine so stanovale v nizkih hišah, ob njih pa so stala gospodarska poslopja. Zanimivo je, da je bil razpored prostorov vseh kmečkih hiš enak: vstopil si v vežo, pred teboj je bila kuhinja s shrambo, desno si prišel v hišico, levo pa je bil največji prostor s krušno pečjo, ki so mu rekli hiša. Iz nje si prišel v štiblc. Očitno se je skozi stoletja rabe pokazalo, da je prav tak razpored prostorov za kmeta bil najbolj uporaben. Danes žal nobena teh kmečkih hiš ne stoji več, stojijo pa še vsa gospodarska poslopja.

Vse se je spremenilo po letu 1973, ko je tovarna UNIOR na tem območju zgradila velike industrijske obrate in nepopravljivo uničila prvotno idilično kmetijsko pokrajino. Ko je po končanem šolanju leta 1972 prišel kot učitelj v Zreče, je na sestanku Zveze komunistov nasprotoval gradnji v Spodnjih Zrečah ter doživel ostro kritiko in obtožbo, da nasprotuje napredku in razvoju podjetja.

Tudi Hrastje, kjer je živela njegova družina in od koder je hodil v osnovno šolo, v gimnazijo in na pedagoško akademijo, se je v šestih desetletjih temeljito spremenilo. Vodovoda takrat še niso imeli. Ob njihovi hiši je bil studenec, kamor so hodili po vodo stanovalci štirih hiš. Včasih se je črpalka na studencu pokvarila in takrat je bilo treba iti po vodo nekaj sto metrov do izvira, kjer si moral dolgo čakati, da sta natekli dve vedri vode, običajno pa je bila pred žlebom že vrsta čakajočih. Tako, da je bilo večkrat zelo zamudno. Oskrba z vodo je bila naložena njemu in to je čutil kot veliko odgovornost. Nekaj sto metrov okrog njihovega malega naselja ni bilo nobene hiše. Tam, kjer so kot otroci igrali nogomet, je do danes zraslo strnjeno stanovanjsko naselje, tako da sedaj ni več možno priti do potoka, kjer so lovili ribe in se kopali. Izpostavi, da mu, ko danes vidi, kaj so napravili iz nekdanj neokrnjene narave, postane kar težko. Poudari, da sveta, kot ga je poznal v svojem otroštvu, ni več.

Na osnovni šoli v Zrečah je učil do konca 1980. leta. V tem času se je poročil s sodelavko in rodila sta se jima dva sina. Pove, da z učiteljskima plačama ni bilo enostavno družini zagotoviti spodobnega standarda, zato se je zaposlil v zaporu za mladoletnike v Celju. Zaradi znanja angleščine in poznavanja mladoletniške problematike ga je slovenska zaporska uprava pošiljala kot svojega predstavnika na mnoge mednarodne konference. Bil je na Češkem, Poljskem, v Estoniji, na Madžarskem, v Avstriji, Nemčiji, na Nizozemskem, Norveškem, Danskem, Švedskem in v Angliji. Izpostavi, da potovanje ni maral, ker je bil po več dni ločen od družine, poleg tega so bila povezana z veliko dela in pisanjem poročil po vrnitvi. Morda je to vzrok, pove, da potovanje še danes ne mara.

Po upokojitvi je začel graditi hišo na Padeškem Vrhu, da je laže prebrodil nenadno prekinitev stikov s sodelavci in zapolnil praznino, ki je nastala v njegovem življenju.

Ključne besede: kmetija, kmečka peč, kmečka hiša, izobraževanje

Jože Tominšek 71 let

Zgodba g. Tominška in njegove soproge se je začela v sedemdesetih letih 20. stoletja na posestvu njene babice. Tu je bila stara hiša z vinogradom. Pomagal je pri delu v vinogradu in vzljubil je to delo, vinogradništvo mu je zlezlo pod kožo. Glavni proizvajalci vina so tedaj bili kmeti, a ni bilo ne dovolj literature ne dovolj znanja. Opazil je, da je za dvig kvalitete pridelave vina potrebno sodelovanje in povezovanje. Leta 1990 je tako ustanovljeno Vinogradniško društvo v Slovenskih Konjicah. Člani društva so prepoznali pomen sodelovanja s strokovnimi službami in drugimi proizvajalci, kvaliteta vina in kultura uživanja vina pa sta se posledično izboljšali. Društvo deluje še danes in ima okoli 100 članov, zdaj ga vodi mlajša generacija vinogradnikov. Sorte vina, ki so nekoč bile najbolj razširjene so šmarnica, laški rizling, pinot (beli burgundec), šipon, štajerska belina, frankinja, žametna črnina. Omeni, da je nekoč površina pod vinogradi v Sloveniji bila bistveno večja. V 19. stoletju je trtna uš iz Severne Amerike prispela v Evropo in na slovenskem so tako večino vinogradov morali posekati ter uničiti korenine, kasneje pa območje ponovno zasaditi. Laško je, na primer, živelo od vina. Zdaj ima primat pivo. Pove, da so se pivske navade ljudi v Sloveniji spremenile in se vina pije manj, v porastu je pitje penin, piva in žganja ter tudi sladkih pijač.

Včasih so v vinogradih uporabljali kolje. Sorte so bile zasajene po vertikali, in če so želeli mešano vino so pobirali grozdje po horizontali. Sam je že dvakrat sadil vinograd. Prvič leta 1990, drugič leta 2016. Ohranili so bele sorte – sauvignon, rizvanec, črnih sort nimajo. Vse obdelujeta sama s soprogo, sta v penziji. Na roke škropi in mulči, to je njegova rekreacija. V pomoč sta jima tudi hčerka in zet, ki sta oba agronoma. Povprečna starost slovenskega vinogradnika je 65 let. Zelo zahtevno je, da preživiš od vinograda in se mladi redkeje odločajo za to delo. Pri svojem delu se je vedno zavzemal za malega vinogradnika ter ohranjanje tradicije vezane za vinogradništvo in vino. Pomemben dogodek za vinogradnike je naznanitev trgatve, a se počasi ugaša. Ob tej priložnosti jih obiše tudi slovenska Vinska kraljica, ki z nogami spreša grozdje, da je vino še boljšega okusa. največji praznik za vinogradnike je martinovanje, ko se mošt simbolično spremeni v vino.

Leta 1999 je bil povabljen v red vinskih vitezov evropskega reda, lansko leto pa so iz celjskega omizja prešli v legaturo in postal je prvi legat. Evropski red vitezov vina je najstarejša organizacija, ki neprekinjeno deluje, začetki segajo v leto 1333. Konzulat za Slovenijo pa je nastal leta 1991. Na pobudo Slovenije so se preimenovali v evropski red vitezov vina in na slovensko pobudo so v svoje vrste začeli sprejemati tudi ženske. Razloži, da v vinskem redu gojijo človeške vrednote: dobroto, poštenost, strpnost, solidarnost, negovanje tradicije, spoštovanje zgodovine, vino je pa povezovalni faktor. Ker želijo izboljšati vinsko kulturo, ohraniti znanja o vinu in z njimi seznaniti mlajše generacije, so pripravili brošuro Mladi in vino, ki je dostopna na spletni strani vinskih vitezov.

Ko z nasmehom stoji ob trti v svojem vinogradu in govori o vinogradništvu in vinu, je videti, da je popolnoma svoj na svojem.

Ključne besede: vinogradništvo, narava, vino, naznanitev trgatve, martinovanje

Marija Ratej 74 let

Marija pove, da je izobraževanje vedno potekalo skupaj z delom. Najprej je bilo potrebno opraviti vsa kmečka dela, da smo na kmetiji lahko preživel. To je bilo praktično izobraževanje, ki je bilo nujno za preživetje. Izobraževanje kot šola je bilo za njo velik privilegij. Osnovno šolo je obiskovala z veseljem in imela je lepe ocene, kljub temu, da ni bilo veliko časa za učenje. Ko je bila v šoli, je ta čas izkoristila, da je poslušala in opravila naloge. Imela je srečo, da sta starša vedela, kako pomembno je da beremo. Čez dan za to ni bilo časa, pozno zvečer pa so že bili utrujeni od dela. Oče je bil veliko bolan in takrat ni mogle fizično delati, lahko pa je otrokom bral naglas. Vzel je v roke čudovite romane (Deseti brat) in povesti (Sosedov sin, Domen, Jurij Kozak) od Josipa Jurčiča, Janka Kersnika (Jara Gospoda) in Sveto pismo. Otroci so poslušali čudovite zgodbe in se o tem pogovarjali. Pove, da ima zelo lepe spomine na neprecenljivo darilo mojih staršev. Izpostavi, da so živeli skupaj starši, otroci in stari starši ter, da se je počutila zelo varno. Starša sta jih učila, da skrbijo drug za drugega. Na primer, bilo je potrebno pomagati zavezati vezalke mlajši sestri in stari mami tako, da je vedno imela vzvratno ogledalo na to, kaj je starost. Od staršev in starih staršev se je naučila veliko življenjskih modrosti, izkušenj, prilagajanja, poudari.

Prostega časa ni bilo, razen ob nedeljah, a ne vseh ter ob velikih praznikih, ko so skupaj hodili k maši. To je bilo posebno druženje, ki ga je komaj čakala. Na obisk so prišli strici, tete, sosedi. Ob koncu dela, likufa, so poslušali lepo petje koscev, žanjic. Posebej lepe spomine ima na igranje pred hišo s sestrami, bratom, sosedi. Ročne spretnosti, šivanje, kuhanje, plezanje na drevo...vse to je bilo v njeni mladosti čisto nekaj običajnega. Bilo se jih je potrebno čimprej naučiti.

Izpostavi, da vse kar so imeli, so porabili do konca. Odpadkov niso poznali, plastike tudi ne. Košaro-ceker, ki je jo dobila kot torbo za šolo so izdelali iz koruznih listov in uporabljala jo je tako dolgo, dokler ni razpadla. Enako je veljalo za oblačila. Bili so hvaležni za vse kar jim je narava omogočila, da so lahko pridelali. Na vsakem koraku so bili varčni, izobilja ni bilo. A vseeno niso živeli v pomanjkanju. Hrano so si predelali sami. Večinoma so jedli krompir, fižol, žito, sadje, gobe in malo mesa. Sladkarij niso poznali. Za praznike je mama poskrbela za dobro potico in tudi kakšne navadne kekse, ki jih je zelo hitro zmanjkalo. Do hrane so imeli spoštovanje, da so jo sploh imeli. Praznikov in praznovanja so se otroci še posebej veselili, ker je bilo zelo prijetno druženje s sorodniki, sosedi.

Ključne besede: kmetija, narava, ljudske pesmi, družina

Marjan Grosman 73 let

Marjan Grosman je član Planinske zveze od leta 1964. Planinsko društvo Zreče je bilo ustanovljeno januarja 1958. Član društva je postal, ko je prišel iz vojske. Potrebno je bilo markirati lokacije (Rogla, Lovrenška jezera, Pesek) in se jim je odločil priključiti. Od leta 1986 pa je planinski vodnik, to je že 37 let. Bil je tudi predsednik Planinskega društva Zreče. To je volontersko delo in za to porabiš svoj čas. Če živiš s tem in za to, potem to ni težko delo, izpostavi. Če v tem vidiš samo korist, potem ne gre. Je vodnik z licenco, ki jo je potrebno obnavljati. Prvi voden pohod je bil pohod na Roglo. Spominja se mrzlih zim na Rogli z veliko snega. Še posebej pa zime na Rogli pred več kot šestdesetimi leti, ko je snega bilo toliko, da se otroci niso videli ven. Ana in Valter Podgrajšek sta tedaj bila oskrbnika koč na Rogli in sta ga povabila, da počitnice preživi na Rogli in jima pomaga pri delu, saj so bili v tem času dijaki celjske gimnazije na smučarskem tečaju. Ko opravi delo, pa se lahko gre smučat. Predlog je sprejel z veseljem. A najprej je bilo potrebno priti na Roglo, saj je zapadlo že 1,5m snega. Z avtom sta lahko prišla do Resnika. Od tam naprej pa je bilo potrebno hoditi. Dva dni sta potrebovala samo za to, da do koč neseta vso hrano, ki jo bodo potrebovali. Ko sta prvi dan prispela do koč, sta prepoznala, da je tu koč po vrhovih smrek, saj jo je sneg celo prekril. Odmetala sta sneg, da sta lahko prišla do vhoda. Zakurila sta krušno peč in pripravila vse za prihod obiskovalcev. Ena izmed njegovih nalog je bila tudi, da zjutraj gre po sveže mleko na sosednjo kmetijo. Dol do kmetije se je smučal, smučke pa si je pripel že v svoji sobi in se na pot odpravil kar skozi okno. Na kmetiji so ga čakali koruzni žganci in topla kava. Pripravljal je drva in skrbel, da je krušna peč vedno bila topla. Pove, da naravo moraš znati gledati, tam lahko vidiš ogromno skulptur, če znaš videti. V zadnjem času rad gre na pohode brez plezanja, čez gozdno mejo. Skala ga ne vleče več. Omeni, da je med drugim, obiskal Mont Blanc, Akonkagvo, na Triglavu je bil več kot 20-krat, do 20 je še štel potem pa ne več. Z ženo sta s šotorom obiskala številne pokrajine v Španiji, Italiji, itn. Oba sta rada v naravi in aktivna, počivanje na plaži ob morju na dopustu ni njuna prva izbira. Skupaj z ženo tudi vodita skupine in zdaj so to pretežno skupine otrok. Vzpostavili so dober kontakt z zreško osnovno šolo in zreškim vrtec. Trenutno sta 2 učitelja na usposabljanju za planinske vodnike. Veseli ga, da je tako, saj pove, da se njegova generacija ni srečevala s tehnologijo. Sami so se morali znajdi in narava je bila glavni teren na katerem so počeli vse. Šport je vedno bil del njegovega življenjskega sloga, košarka, nogomet, rokomet. Je tudi član Kegljaškega društva Konjice že 20 let. V svojem nahrbtniku ima vedno eno vrečko, rezervno majico s kratkimi rokavi in majico z dolgimi rokavi, kapo, rokavice, povoj, trikotno ruto, tekočino, vrh in prvo pomoč. Pravil se je treba držati, pove. Poudari tudi, da sta dva merila za rezultat: če uživaš, ti vrh ni cilj. Vrh te vedno počaka. Poti se merijo po doživetjih in zadovoljstvu, ne po kilometrih ali urah. Kljub temu, njegova ura pridno šteje korake, ki jih naredi. V maju jih je preštela skupno 395 000.

Milan Lamovec
68 let

Z Milanom Lamovcem se pogovarjava v njegovem ateljeju v prostorih Doma kulture v Slovenskih Konjicah. V tem ateljeju ustvarja že več kot 40 let. Pri svojem delu rad raziskuje in stalno menja svoj slog od realističnega do abstraktnega. Trenutno večinoma dela z lesom, tudi reciklira materiale, a mu je les najbližji. Izpostavi, da je potrebno, da je umetnik radoveden, da odkriva materiale, saj je možnosti ogromno. Veliko se upira na zgodovino slikarstva, a v svoji verziji. Izpostavi, da je fotografija v umetnosti spremenila veliko. Tudi sam rad fotografira. Že v srednji šoli je bil navdušen nad fotografijo. Njegov prvi fotoaparati je bila ruska Smena 8m. Bil je tudi član Foto-kino kluba v Slovenskih Konjicah. Izpostavi, da za njega prehod na digitalne fotoaparate ni bil enostaven. Prej si fotografiral, imel si možnost za 36 fotografij, potem pa je veliko časa bilo potrebno preživeti tudi v temnici, razloži. Moral si poznati tehniko in materiale, pri sodobnih tehnologijah in umetni inteligenci pa se mu zdi, da je mimo napora. Umetnik mora sebe preverjati, preizkušati in ustvarjati. Slikar mora imeti znanje iz likovne teorije. Med drugimi deli, omeni Leksikon likovne teorije Jožefa Muhoviča. Znanje še vedno išče v knjigah. Zdi se mu, da se na ta način bolje povežeš, bolj je intimno. Če želiš biti slikar, moraš biti spoštljiv, delaven. Mi smo samo delavci, poudari.

Že v otroštvu je nakazal, da je njegova pot, pot umetnika. Doma so izdelovali igrače za vrtce, razloži. Veliko časa je preživel v delavnici in rad je opazoval svet okoli sebe. V okolju je bila kreativnost, saj sta starša tudi bila nadarjena. Ime Didi, po katerem je dobro znan, pa je prvotno bilo ime njegovega mucka. Ko je bil otrok in še ni znal dobro govoriti, je sam tako klical tega mucka, ki ga je imel neizmerno rad. Potem pa so njegovi domači njega začeli klicati Didi, in ime je ostalo. Po končani osnovni šoli se je vpisal v Šolo za oblikovanje v Ljubljani, na oddelku za grafično oblikovanje. Po vojski je nekaj časa delal kot vzorčni risar. Slikarstvo je študiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Po končani Pedagoški akademiji v Mariboru se je zaposlil na Osnovni šoli Zreče, kje je 38 let bil učitelj likovne umetnosti.

Poleg več deset samostojnih razstav, je sodeloval tudi na številnih skupinskih razstav. Udeležuje se tudi likovnih kolonij. To je priložnost za srečanja z umetniki in izmenjavo izkušenj in mnenj. Je član Društva likovnikov in fotografov Slovenske Konjice. Prejemnik je 12 certifikatov Zveze likovnih društev Slovenije in to za risbo, grafiko, realistično slikarstvo, abstraktno slikarstvo, kiparstvo in fotografijo).

Zbirko svojih 52 del je leta 2021 predal Slovenskim Konjicam. Poslikal je tudi številne kapelice v lokalnem okolju. Njegovo fresko Sv. Jurija velikosti 8m x 3m si lahko ogledate v Dvorani Konjičanka v Slovenskih Konjicah.

Ključne besede: slikarstvo, fotografija, materiali, les, kapelice

Milan Vodnik 72 let

Milan je otroštvo in mladost preživel v starem trgu v Slovenskih Konjicah. Njegova soproga je tudi živela na Graščini, sedanji Dvorec Trebnik. To je bila ljubezen iz mladosti. Še zdaj sta povezana s starim trgom, saj njegova soproga tu ima svoj frizerski salon. Oba sta bila priča spremembam, ki jih je mesto doživljalo. Milan poudari, da človek mora iti s časom, drugače obstaneš na enem mestu. Izpostavi, da ko delaš z mladimi, da že zaradi tega moraš spremljati novosti. 30 let je delal kot košarkarski trener, delal je z otroki in mladino. Sedaj je upokojen.

Spominja se tudi svoje mladosti, in pove, da so imeli skromno ampak lepo mladost. Živel je v stavbi, ki je današnji poslovni in trgovski center. Ta trg je bil glavni trg v Slovenskih Konjicah, tu je nekoč bila glavna cesta in promet je potekal pod oknom njegove sobe. Veliko časa so preživeli zunaj, saj so za hišami bili vrtovi, proti Škalcem je bil ribez, pod goro pa hmelj. Tam je je zdaj Konusova stavba je bila sušilnica hmelja. Največ so se igrali v parku. Češnje so šli zobat sosedom, lovili so se po vrtovih. Pogovarjali so se veliko. Na mestu današnjih teniskih terenov je bil ribnik, Rjavčev ribnik so mu rekli. Še en ribnik je bil tam, kje je zdaj podtjetje Vitapur. Spominja se, da ni bilo veliko igrač tedaj. Niso živeli v izobilju, mama je skrbela za družino, oče je bil eden od prvih avtoprevoznikov. Spominja se tudi policijskega avtka s sireno, ki mu ga je mama prinesla iz Graza. Igrače so si drugače večinoma ustvarjali sami. Prvi telefon so si otroci izdelali iz škatlic za kremo za čevlje, ki sta bili povezani z žico in to je delovalo na kakšnih parih metrih razdalje, se spominja. Izpostavi, da najprej ni želel delati na računalniku, a se je s časom naučil. Vsaka sprememba prinese nekaj novega. Spomni se, da je prvič televizijo videl pri sosedih. Prva televizija, ki so jo imeli doma pa je bila Major 67. Gledali so lahko Ljubljano 1 in Zagreb.

Rad je v naravi, za sebe pove, da je človek narave ter dobre hrane. A cilj za njega ni vrh, temveč, da pridejo nazaj. Na pohodih se pogovarja z domačini, želi izvedeti vedno, kaj novega o kraju, ki ga obiskuje. Hodi tja, ki ni veliko turistov. Raziskuje skrite koticke narave v naši lepi Sloveniji, pove in meni, da nekateri ne poznamo dovolj sobro svoje Slovenije. Je pa tudi potoval v tujino, izpostavi Švico, kot primer lepe narave.

Nekoč niso poznali odpadkov. Hrane niso zavrgli ampak so zbirali hrano ter jo dali naprej tistim, ki so imeli svinje. Potem pa so ob furežu dobili klobase. Furež je ponavadi bil okoli božiča. Meso so hranili pozimi na kovinski strehi dobro pokrito in zavarovano. Poleti pa so meso sproti kupovali pri mesarju v mesnici, ki je tudi bila na trgu. Vsega je bilo na trgu, čevljar, šivilja, mesar. Pri Sutterju se je reklo hotelu-gostilni, tu so imeli sobe za popotnike ter postajo za zamenjavo konjev, saj je tu bila cesta Dunaj - Trst.

Izpostavi, da so se otroci zelo veselili Dedka Mraza, to mu je najbolj ostalo v spominu. Ob potoku so bile postavljene lesene hiške. V eni je bil srečolov, v drugi čaj in krofi. Džipa so preuredili v raketo in na tej se je pripeljal Dedek Mraz, ki je otrokom delil sladkor, pomaranče. In če si dobil pomarančo, je to bil dogodek.

Ključne besede: zgodovina mesta, narava, tehnologija, pohodništvo

Olga Ravničan
66 let

Olga Ravničan je v penziji od leta 2020. Pred tem je delala v podjetju Weiler, bivši Komet. Ko je prišel čas, da gre v penzijo, se ji je zdelo, da lahko še vedno dela. Rada je delala za mašino, zanimivo delo ji je bilo. Pove, da pa ji zdaj sploh ni slabo v penziji. Poiskati si moraš delo in obveznosti.

Doma je na Brinjevi gori. Tu živi z možem, imata dve hčerki in pet vnukov. Izhaja pa iz Gorenja. Živeli so na kmetiji, bili so trije otroci. Vso delo so opravljali ročno. Pomembno je bilo, da dobiš službo, da se postaneš samostalen. Nadaljevanje šolanja ni bilo tako pomembno. Potem pa je, ko je že bila v službi hodila na tečaje in izobraževanja, kadar je to bilo mogoče. Tudi izpit za avto je opravila, ko se je poročila, saj je bilo potrebno otroke peljati v šolo, ali iti v trgovino.

Rada plete, plesti se je naučila od mame. To ji najbolj ustreza od ročnih del. Je članica Mravljic v Zrečah in prav to ji ustreza, da se dobijo in vsaka prinese svoje za delati in se družijo in klepetajo. Tudi na izlete hodijo.

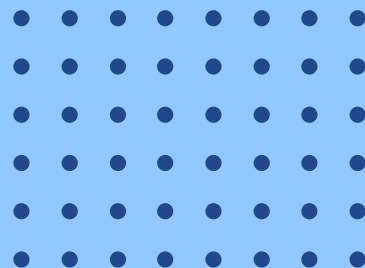
Spomni se, da se je za praznike vedno hodilo k maši. Tedaj je to bil prosti čas, bolj svečano so se oblekli. Ob praznikih se ni delalo, se je pa hodilo na obiske. Za veliko noč se je pekla potica. Na mizi so obvezno bile klobase in hren. Na Brinjev gori je cerkev Svete Neže in največ obiskovalec je 15. avgusta.

Imajo vrt in ovčke, skrbi tudi za psa. Hodi na sprehode s kužkom, tako da ji nikoli ne zmanjka aktivnosti za početi.

Ključne besede: pletenje, vrt, narava, Brinjeva gora

Pavel Skaza 66 let

Pavel Skaza je bil star 39 let, ko je začel izdelovati violine. Izvira iz glasbene družine v kateri vsi igrajo en ali več instrumentov. Sam igra bariton, bas kitaro, tubo. Znanja in veščine njegovih prednikov so se prebudila v njemu, ko je nekega dne prebiral po enem starem izvodu knjige o izdelavi violin. Eden od njegovih prednikov je igral gosle (violino), drugi njegov prednik je bil rezbar in je delal z lesom. Naenkrat mu je vse bilo jasno. Takoj je razumel, kako se izdelava violina. Tedaj je delal kot hišnik v Glasbeni šoli v Slovenskih Konjicah ter tudi v šoli V parku v kateri se izvajata prilagojeni in posebni izobraževalni program. O tem času govori s ponosom in z veliko čustev. Preden se je tu zaposlil, pa je štirinajstletno profesionalno kariero glasbenika že zaključil. Igral je v več skupinah, ki so izvajale različne glasbene zvrsti po celi Evropi.

Svoje znanje in veščine za izdelavo violin je brusil in nadgrajeval v sodelovanju s priznanimi goslarskimi mojstri ter tudi na goslarskih delavnicah v Švici, Nemčiji ter Italiji. Leta 2005 se je prvič udeležil mednarodnega tekmovanja za goslarje, že leta 2010 pa je njegova violina po tonu bila na 9. mestu, skupno pa na 36. mestu od 480 ocenjenih violin. Violine, ki prihajajo izpod njegovih rok so v celoti narejene ročno, vključno z lakiranjem in poliranjem do visokega sijaja. Uporablja samo naravne in okolju prijazne materiale (lepila, lake). V svoji goslarski delavnici tudi obnavlja ter popravlja vsa godala. Omeni različne dogodivščine iz svoje goslarske delavnice ter pove, da je življenje sestavljeno iz majhnih in velikih koles. Majhna kolesa se hitro vrtijo in poženejo velika kolesa, ki se sicer vrtijo počasi, včasih neopazno, a se vseeno vrtijo. Spominja se, da je bil star nekje 8 ali 9 let in so se enkrat igrali in lovili. Spotaknil se je in padel v gnoj. Videl je, da se je spotaknil na struno in ko je struno potegnil, je iz zemlje izvlekel polža od kontrabasa. Opral in uredil je polža ter ga pritrnil na podstavek, kot pokal. Kolesce je zagnalo veliko kolo in toliko let kasneje ga lahko obiščete v njegovi goslarski delavnici v Spodnjem Doliču, kje živi s svojo soprogo s katero imata dve hčerki. Nedavno je dobil tudi vnukinjo. Svoje znanje in mojstrske skrivnosti o izdelavi violin pa v svoji delavnici že prenaša na svojo mlajšo hčerko.

Ključne besede: izdelava instrumentov, glasba, les

Peter Gomišek
66 let

Peter Gomišek izvaja delavnice komunikacije. Pred tem je 20 let bil zaposlen v banki, nato se je podal na samostojno pot. Izobraževal se je na področju neurolingvističnega programiranja, Geštalt pedagogike, mediacije ter nazadnje še coachinga. Ima veliko zbirko knjig. Vedno ga je zanimalo, kako človek ravna v določeni situaciji. Rad ima delo na primerih ter delavnice komunikacije in timskega dela.

Rodil se je leta 1957 v Grižah pri Žalcu, doma na domačiji. Mama mu je vcepila ljubezen do živali, do branja knjig ter do pisane besede, saj je tudi sama rada brala in pisala. Iz družine izhaja tudi njegovo zanimanje za umetnost. Zelo veliko mu pomeni trdna družina, ki je povezana. Ima soprogo in hčerko. Za sebe pove, da ima zelo razvito intuicijo in občutek za ljudi. Rad potuje z družino, rad spoznava druge kulture, še posebej z vidika umetnosti. Njegov hobi je fotografija, imel je tudi razstavo fotografij v Žalcu. Zanimanje za fotografijo je vzbudil tudi pri svoji soprogi. Poleg tega ima glasbeno žilico, saj igra kitaro. Skozi celotno življenje ga je spremljala slovenska pesem.

Zelo pomembni so mu družinski prazniki kot sta božič in velika noč. Družina še vedno ohranja običaj postavljanja jaslic za božič. Za veliko noč pa imajo v navadi, da posujejo lupine od velikonočnih pirhov okrog hiše, da se ne pojavijo kače. Izpostavi, da so mu zelo pomembna nova znanj ter vseživljenjsko učenje, kot tudi ljubezen do domovine.

Ključne besede: komunikacija, izobraževanje, domovina, prazniki, družina

**Rezka Petrič
76 let**

Za poklic se je odločila že v 2. razredu osnovne šole. Še vedno ima nepozabne spomine na prvi šolski dan. V šolo je prispela z bratom, a je on šolo že poznal in jo je pustil samo na dvorišču. Šola se ji je zdela ogromna, impozantna. Bila je vznemirjena in nekoliko prestrašena pred novim in drugačnim. Ob šoli pa so rastle divji kostanji. Stekla je k tja ter objela eno drevo in se tu nekoliko potolažila. Od tega trenutka naprej je njeno življenje vedno bilo močno prepojeno s šolo in izobraževanjem. Za spis na temo Kaj bom postal, je v 7. razredu prejela nagrado za 2. mesto v občini. Seveda, zapisala je, da bo učiteljica. V šolstvu je bila 49 let, od prvega razreda do penzije. Pove, da je človek treh šolskih reform. Najprej sta v Slovenskih Konjicah obstajali osnovna šola ter nižja gimnazija. Po štirih letih na osnovni šoli je bilo potrebno opraviti sprejemna izpita iz slovenščine in matematike za sprejem na nižjo gimnazijo. A se je tem letu, ko bi morala začeti nižjo gimnazijo, uveljavila osemletka tako da je leta 1962 zaključila osnovno šolo v stavbi današnje OŠ Pod goro (zgornja šola, kot je imenujejo krajanje). Potem pa je šolanje nadaljevala v Celju na Učiteljskišči, ki je današnja Gimnazija Celje. Za vpis na Učiteljskišče je bilo potrebno opraviti sprejemne izpite iz slovenščine in matematike. Pri kandidatih pa so preverjali tudi poslušnost. Po dokončanem šolanju, je poslala pet prošenj za službo in bila je sprejeta v Jakobu, kje je poučevala 8 let. To je bilo njeno prvo delovno mesto, tam sta se ji rodila otroka. Leta 1975 se je zgodila druga reforma šolska kateri je bila priča. Namreč, uvedli so celodnevno šolo. Vsi naj bi bili v šoli od 6.00 do 14.00, učenci naj bi vse opravili v šoli in naj ne bi nesli dela domov. Leta 1976 je dobila službo v Framu, leta 1981 pa v Zrečah na osnovni šoli. V Zreče so se preselili kot 5-članska družina, saj se ji je, ko so živeli v Framu, rodila hčerka. Tretja reforma šolstva pa je bila uvedba devetletke. Devetletka ji je bila krasna. Vedno je iskala nove poti, nova znanja Vse do upokojitve leta 2003. Čudovito se je počutila v koži učiteljice. Nekdanji učenci iz Jakoba so jo povabili na 50. obletnico zaključene osnovne šole in za njo ni lepše potrditve, da je izbrala pravi poklic.

Pove, da ni bilo vedno enostavno, a je bilo prijetno odraščati v veliki družini. V družini je bilo 11 otrok, ona je bila 10. Vedno je imela podporo svoji starejših bratov in sester. Ni bilo sebičnosti med njimi. Zdaj so samo še trije. Sama ima tri otroke ter dva vnuka. Tudi mož prihaja iz velike družine v kateri je bilo 15 otrok.

Je ljubiteljica pletenja in vrtnarjenja, še vedno ima svojo gredico, ko jo obdeluje. Je veliki ljubitelj narave. Bila je tudi članica zreškega pevskega zbora Jurij Vodovnik, s katerim je nastopala doma in v tujini. Leta 2001 so potovali v Severno Ameriko.

Upokojene učiteljice iz Zreč se dobijo vsako 1. sredo v mesecu, poklepetajo in se družijo.

Ključne besede: izobraževanje, šola, delo z ljudmi, narava, petje

Vera Marinović
55 let

Vera živi z možem v okolici Slovenskih Konjic. Imata svojo hišo in vrt, ki ga pridno obdelujeta. Mož je že v penziji, ona pa je zaposlena na Gimnaziji v Slovenskih Konjicah. Leta 1985 se je preselila iz Tuzle, BiH v Slovenijo. Mož je tedaj že delal v Sloveniji. Preselila se je iz vasice v mesto, Slovenija se ji je zdela kot Amerika. Začela je delati v tovarni Gorenje. Slovenščine se ni začela učiti takoj. S sodelavci se je večinoma lahko pogovarjala v svojem jeziku, saj so se tudi oni preselili v Slovenijo iz drugih držav bivše Jugoslavije. Tedaj je bila to vse ena država, in v Sloveniji so se učili srbo-hrvaško v šolah tako da so se nekako lahko sporazumevali. Učenje slovenščine ji je oteževalo tudi to, da so ljudje govorili »po domače«, v narečju. Ko se je zaposlila na Osnovni šoli Pod goro in je poslušala, kako govorijo ter je tudi sama začela govoriti slovensko. Ni bila tako komunikativna na začetku. Ni obiskovala nobenega tečaja slovenščine, tedaj niti ni bilo toliko organiziranih tečajev za učenje slovenščine. Hčerki sta rojeni v Sloveniji. Ima tudi 6 vnukov. Z njimi se pogovarja v slovenščini, saj oni njenega jezika ne govorijo, razumejo pa malo. Na osnovni šoli je delala približno 18 let, potem pa je začela delati na Gimnaziji v Slovenskih Konjicah. Vse skupaj ima okoli 33 let delovne dobe. Ko je bila službi, je hodila na izlete s sodelavci. V najlepših spominih ji je ostal izlet na Koroško.

Ima še tri brate in je kod edina hčerka morala veliko pomagati pri opravljanju gospodinjskih del. Oblačila so se prala na roke, posoda tudi. V šolo je hodila peš, v gumijastih škornjih. V šoli je bilo eno kolo (pony) in vsi otroci so se naučili voziti kolo na tem kolesu. Spominja se, da se je za obiske doma vedno shranilo vse kar je bilo najboljše od hrane. Otroci niso smeli sedeti za mizo, ko je bil obisk. Poleg vseh gospodinjskih del, se je naučila tudi ročna dela. Ko je imela svoja otroka, jima je pletla. Pa tudi tedaj, ni bilo veliko tega možno kupiti. Omeni, da dokler ni imela svojih otrok, ni videla dojenčka v živo. Pove, da so ljudje prej imeli več časa za druženje kljub temu, da so imeli majhne otroke. Opaža, da je druženja, srečanja, zdaj treba načrtovati, organizirati. Izpostavi pa, da zdaj živi boljše kot je živela prej. Rada pripravlja hrano za svojo družino in prijatelje. Pripravlja burek na tradicionalen način. V Sloveniji pa se je naučila pripravljati tradicionalne slovenske jedi. Pove, da imajo vsi radi njeno hrano. Zdaj ima lepo življenje, a je trajalo 40 let, da to doseže.

Ključne besede: slovenščina, družina, tradicionalni recepti

Vili Podergajs 80 let

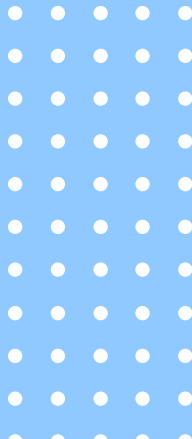
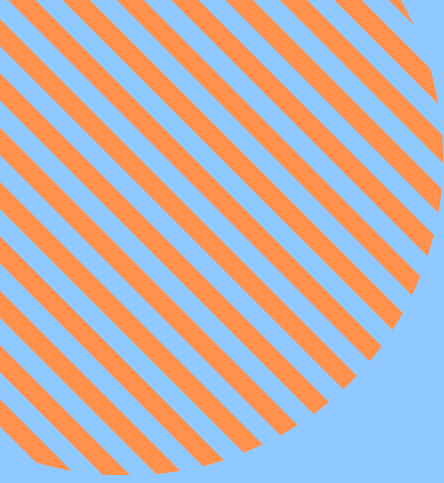
Vili Podergajs je voznik na dolge proge. Vozil je po celi Evropi. Hitreje našteje, kje vse ni bil, in sicer ni bil v Albaniji, na Finskem, v Romuniji in na Portugalskem. Je pa bil na Bližnjem vzhodu in to večkrat. Vozil je do Kuvajta, Teherana, Iraka. Pove, da je lepo od doma iti, najlepše pa je priti nazaj domov. Od vseh držav, ki jih je obiskal, bi najraje živel v Franciji. Ustreza mu narava, hrana, odnosi, ljudje... Naučil se je tudi govoriti francosko. Še vedno rad pogleda kakšen francoski film. Zdaj je že 27. let v penziji. V vojski je bil najprej v Skopju, potem pa v Beogradu kje je vozil na VMA. Leta 1964 je opravil vozniški izpit tudi civilno v Beogradu. Pred tem je pa pri 16 letih že opravil izpit za traktor. Že v otroštvu je nakazal, da bo voznik. Igrač ni bilo, in se otroci morali sami znajti. Kuhalnica je bila menjalnik, pokrovko pa je vrtel kot volan, se spominja. Ko je prišel nazaj iz vojske je bilo težko dobiti službo. Odpravil se je v Ljubljano na razgovor v gradbeno podjetje. Potem, pa je dobil službo, da vozi po Sloveniji v sedanjem podjetju Koto. Ker so mu te ture bile prekratke, se je šel pozanimati za službo v podjetju InterEvropa. Spominja se veliko zanimivih dogodivščin, ki so se mu pripetile na poti. Januarja 1984 se je z ladjo iz Luke koper odpravil na pot skozi Sueški prekop, Jordanijo in se vrnil konec junija. Iz Akabe do Bagdada je prevozil 1300km poti. V Kuvajt je vozil bombonjere iz Slavonske Požege. A so takšna potovanja zahtevala veliko iznajdljivosti in vzdržljivosti. Na poti v Teheran sredi februarja, še kakšnih 1000 do 1500 km je bilo do cilja, nekje ob ruski meji, je počilo vetrobransko steklo na tovornjaku. S sovoznikom sta se odločila zaustaviti in prespati, pomoč pa poiskati zjutraj. A je zjutraj v kabini bilo 10 cm snega, saj je čez noč začelo snežiti. Pomoč sta poiskala v bližnji vasici, kjer nista mogla dobiti originalnega stekla, in so steklo popravili lokalni mojstri. Poleg plačila so želeli imeti še njegovo uro Seiko. Steklo je zdržalo celo pot do Teherana in nazaj v Koper. Zdržljivost mu je bila prirojena, pove. Vesel je bil, da je voznik, saj je bil rojen za to. Na poti so pogosto morali sami kuhati, dolgo se je čakalo na mejah. Nekoč tudi 18 dni na meji z Irakom. V takih prilikah je vse na knap, hrana, gorivo, živci. A si vozniki pomagajo, vsi vozniki skupaj prinesejo kar imajo. Med vozniki obstaja solidarnost. Spominja se dogodka, ko v Turčiji ni bilo nafte in on ni imel zalog. Dva druga voznika sta z njim delila svoje zaloge, da je lahko prispel do Bagdada. V tujih držav se je vedno nekako dalo sporazumevati, z gestami, enkrat je tudi narisal most, da so mu domačini znali pokazati pravo pot.

Pove, da je prijateljstvo med vozniki na vrhuncu. Podjetja za katero so vozili več ni, a se vozniki še vedno dobijo dvakrat vsako leto na Boču, in se piknika udeleži več kot 100 voznikov. Druži se s številnimi prijatelji in s svojim sinom, ki je tudi voznik.

Član ZŠAM je že več kot 55 let, 13 let je bil predsednik, zdaj je častni predsednik društva. Prejemnik je občinskega priznanja Srebrni znak občine Slovenske Konjice, Zlatega znaka AVP ter svečane listine AVP (Agencija za varnost prometa).

Ko približno sešteje vse kilometre, po tovornjakih, ki jih je vozil, jih je krepko čez 7 000 000 km. Voznikom svetuje strpnost.

Ključne besede: voznik, potovanja, solidarnost

Zbiranje zgodb - Češka

Vladimira
55 let

»Narava je vir, iz katerega lahko črpam, a ji moramo tudi dati nazaj,« pravi gospa Vladka. Rojena je bila v Pragi, kjer je preživela skoraj celotno otroštvo, razen 1,5 leta, ki ga je preživela z dedkom na južnem Češkem. Njeno otroštvo ni bilo vedno idilično. Po nesreči staršev, ko je izgubila očeta, je živila samo z invalidno mamo in včasih je bilo težko. Denarja ni bilo veliko, a je ohranila optimizem ki jo spremlja skozi vse življenje. V mladosti je veliko potovala, obiskala Indijo, Afriko, Mehiko in druge države. Po Žametni revoluciji so se meje odprle, zato je izkoristila priložnosti, ki so se ponujale. Po zaključeni srednji šoli in ekonomski fakulteti, je v okviru projekta Erasmus odšla na Univerzo Sorbonne, kjer je doktorirala. Čeprav se je učila francoščino, je v Parizu ugotovila, da se ne zna ravno sporazumevati, a je vztrajala in ji je v letu in pol uspelo napisati odlično doktorsko disertacijo. Po vrnitvi iz Francije je delala v bankah, se posvečala številnim projektom, ponosna pa je na uvedbo orodja za obračun obresti. Čeprav je bilo zanimivo, je to delo ni najbolj veselilo, zato se odločila, da se ponovno priključi krožku keramike in se posveti ustvarjanju. Zanimala jo je predvsem tehnološka plat ustvarjanja keramike, na primer japonsko žganje lesa ali prazgodovinski postopek obdelave gline. Med starševskim dopustom je začela tudi poučevati in tako ustanovila svoje podjetje. S tem se ukvarja še danes, opravila je dodatna izobraževanja in usposabljanja na tem področju ter tudi usposabljanje za coaching. V okviru svoje dejavnosti skrbi za poslovanje s strankami (predvsem menedžerji iz malih in srednje velikih podjetij). Ukvarja se z različnimi temami, menedžment, ekonomija, pa tudi psihološgija. Vladika je polna energije. Ukvarja se tudi s fotografijo. Uživa v ustvarjanju nakita iz žice. Živi s svojima 2 odraslima otrokoma v Jílové u Pragi, kjer so obnovili hišo in kjer lahko uživa na svojem vrtu ter se popolnoma posveča svojemu poslu.

Ključne besede: pogum, odpornost, perspektiva, humor, prilagodljivost, optimizem

Jan K.
70 let

Jan živi v mali vasi Slovácko na Južnem Moravskem. Bili so trije otroci v družini. Oče je delal v proizvodnji in je bil odsoten cel teden. Za celotno gospodinjstvo je skrbela mama, za hišo in poljedelstvo. Imeli so mali vinograd in sadovnjake za katere so skrbeli, tudi nekaj njiv. Ko je bil mali, so otroci pobirali slive, ki so padle z dreves, ki so rastle na robu polj in vrtov. Spominja se posebne sorte »gulovačky«. To so bile male, okrogle slive, ki so bile zelo sladke. Poleg tega, kot je govoril njegov dedek, so te slive bile »dobra osnova za fermentacijo«. Pobiranje sliv so imeli najmanj radi od vseh del. Slive, ki so jih nabrali so dali v hrastov ali jesenov sod. Tam so jih pustili, da fermentirajo do točke, ki so ji reki »mrtva točka«, ko fermentacija ni bila več možna. Če je bilo toplo je fermentacija bila boljša. Bolj sladko je bilo sadje in bolj dolga je bila fermentacija, manj ostanka sladkorja je. Po fermentaciji, se je žganje kuhalo. Kakovost domačega žganja je bila odvisna od tega kako dobro je bila opravljena fermentacija. Najslabše je bilo, če je prišlo do oacetnokislinska fermentacija, namesto do alkoholne fermentacije. To se je najpogosteje zgodilo, če smo uporabili poletno sadje ali če je bil proces fermentacije prekinjen. Cel ta proces je skoraj kot alkimija, znanje o kemijskih procesih pa je njegov dedek prenesel na njegovega očeta, in potem njegov oče na njega. Tudi Jan je svoje znanje in izkušnje predal naprej svojim otrokom. Pove, da kljub temu, da so znanje pridobili, mladi raje kupijo alkohol v trgovini, zato ker je za pridelavo žganja doma potrebno veliko časa in tudi nakup kotla za žganjekuho ni poceni. Vsi, ki proizvajajo svoje žganje imajo neki svoj postopek ali tehniko. Jan kuha žganje samo iz sliv. Pove, da nekateri odstranijo tudi koščice ali pa dodajo sladkor. Njegovo mnenje je, da je najboljše, če je sadje naravno sladko in ima »dovolj sonca«, ker se z dodajanjem sladkorja zmanjša kakovost žganja iz sliv, ki se mu reče »slivovice«.

Ključne besede: fermentacija, žganje iz sliv, slivovice, gulovačky

Božena K.
84 let

Gospa Božena je rojena po vojni v majhni vasi na Južnem Moravskem. Spominja se, da so imeli kmetijo in je pomagala doma. Pri 13 letih je že vozila konjsko vprego, da je peljala delež pridelka v zadrugo. Njen oče je delal kot voznik reševalnega vozila in imela je starejšo sestro. Njeni starši so želeli, da postane medicinska sestra. Kot pravi sama, je bila neumna, saj je, čeprav je imela dobre ocene, po osnovni šoli pobegnila z enoletnega študija, ker je želela delati in zaslužiti svoj denar. Zato je pri 15 letih začela hoditi v službo v tovarno za predelavo hrane. Nato se je pridružila Kordárni, kjer je delala v obratu, kje so navijali industrijska vlakna na ogromne tuljave, ki so jih uporabljali pri proizvodnji pnevmatik za reaktivna letala. Potem jo je sestra pregovorila, da je šla delat v opekarno, kjer je bilo več denarja. Nazadnje se je zaradi otrok pridružila lokalni zadrugi, kjer je do konca delovne kariere delala kot mlekarica. Gospa Božena je znana po vsej vasi po peki najboljših "vdolečky". To je tradicionalno pecivo iz kvašenega testa, polnjeno s skuto in rozinami, okrašeno s posipom ali drobtinami iz moke, masla in sladkorja. Tradicionalnega recepta se je naučila, ko je imela malo več kot dvajset let. Začela je hoditi pomagat gospe iz vasi, ki je takrat pekla palačinke. Poleg peciva »vdolečky« ji je pomagala narediti tudi »báleše«, to so lepinje iz enostavnega kvašenega testa, ki se zapečejo na štedilniku, jedo pa se lahko sladke ali slane. Pravi, da je njen recept za »vdolečke« zelo star, saj je bila gospa, ki ji je dala recept takrat stara čez 50 let. Rada posreduje svoje izkušnje in deli recept. Je pa postopek peke dolgotrajen, testo je treba večkrat premesiti, pa tudi če pripravljamo majhno količino, traja dolgo. Peče z ljubeznijo in pošteno, točno po starem receptu. S sestavinami ne skopari, zato so morda njeni za grižljaji veliki »vdolečki« v soseščini najbolj priljubljeni. Gospa Božena ima 3 pravnuke in 4 pravnukinje s katerimi se zelo dobro razume. Ne glede na svoja leta, je še vedno aktivna, hodi v gledališče in na izlete z društvom upokojencev. Rada ima živali, doma ima papigo po imenu Žofka, ki jo je naučila govoriti. Redno obiskuje go-kart dirke na katerih vozi eden izmed njenih pravnukov. Kot z nasmehom pove sama »Sem definitivno najstarejša oboževalka dirk, ampak, če lahko, ne bom zamudila niti ene dirke.«

Ključne besede: »báleše«, »vdolečki«, pravnuke

Eva Š.
70 let

Eva je dokončala srednjo šolo za gastronomijo in turizem. Ob delu je dokončala tudi Ekonomsko fakulteto. Imela je pestro profesionalno pot. Delala je v gastronomiji in turizmu. Ena izmed njenih služb je bila menedžer 58 restavracij. Poučevala je, ima veliko izkušenj v prodaji. Sedaj je v pokoju, a še vedno dela 4 do 6 ur na dan kot koordinator za kadre.

Živi v kraju Čeladná na Češkem s svojo nečakinjo in njeno hčerko. Že 5 let je vdova. Ima sina, ki je poročen in vnuka. Skrbi za živali in ima rada kuhanje. Rada gleda blogerje in oddaje o novih trendih v kuhanju. Opaža, da v društvu ni dovolj znanja o tehnologijah in predelavi hrane, kar negativno vpliva na okus hrane. Rada prenaša svoja znanja na področju gastronomije. Na primer, rada pripravlja zelje, ki ga ne zgosti z moko temveč z naribanim krompirjem. Skrbi za okolje, še posebej ne mara, ko se hrana zavrže.

Na dan Sv. Štefana, ki se praznuje 26. decembra, se drži običaja iz območja Baskid (planine na Češkem) »nošenja sreče«. Veja jelke se okraši in se nese na obiske. Podarjena veja se potem postavi na vidno mesto (na fotografiji se nahaja na beli tabli) in prinaša srečo tekom celega leta. Na koncu leta pa se veja zažge in se zamenja z novo »vejo sreče«.

V življenju se drži načela, da se ni treba držati tistega, kar smo se enkrat naučili, temveč je potrebno biti odprt za spremembe.

Ključne besede: gastronomija, običaji

Iveta B
60 let

Iveta je zelo aktivna oseba, izžareva energijo, je polna idej in navdiha. Kot pravi sama, je bila njena največja gonilna sila babica, ki ji je že zgodaj nadomestila starše in ji pomagala pri vzgoji 4 leta mlajšega brata. Ko ji je pri 17 letih umrla mama, pri 25 pa oče, se je babica preselila k njima v vas in ji privzgojila ljubezen do narave, kmetovanja ter ji vlila vero vase. Njen zgled in nasveti, predvsem delovna terapija, ki ji je pomagala prebroditi najtežje trenutke v življenju, so ji še danes v pomoč in jim sledi pri svojem delu v ustanovah za osebe z gibalnimi in duševnimi motnjami.

Po študiju na Tehnični fakulteti Ostrava, je kratek čas delala v podjetju ČKD, ekonomski oddelek. Po starševskem dopustu pa se je odločila poskusiti nekaj drugega. Brez predhodnih izkušenj ali izobrazbe na socialnem področju se je prijavila na izbor za direktorico Bylanyjevega doma in zmagala. To je bilo pred 25 leti in tam dela še danes, uspelo jim je odpreti še 3 objekte, bodisi za stalne uporabnike bodisi za paliativno oskrbo. Danes je direktorica 3 tovrstnih domov. Imajo več sto uporabnikov, ki so z njimi vse življenje. Pravzaprav jih nihče ne zapusti, so kot »velika družina«. Pri tem so jo zelo navdihnile besede njene babice, da je delovna terapija najboljši pristop, zato se trudijo, da tudi občasne uporabnike z zelo hudimi motnjami, čim bolj vključijo v običajne vsakodnevne aktivnosti, ki niso namenjene samo skrbi zase temveč tudi skrbi za prostore, okolico in skupnost v kateri so. Uporabniki so tako vključeni v delo vasi v čistilnem servisu, raznašanju letakov, opravljajo gospodinjska dela ali dela v kuhinji. Nekateri lahko tudi samostojno opravljajo določena dela v drugih organizacijah, na primer v pražarni.

Iveta uporablja vse razpoložljive možnosti za razvoj, ne le osebni, ampak tudi svojih sodelavcev in ustanove. Obiskala je domove v skoraj vseh evropskih državah in uporabila te navdihe zase in za uporabnike. Danes o teh uspehih in izkušnjah predava na srečanjih različnih strokovnjakov in srečanjih direktorjev tovrstnih ustanov po vsej Češki republiki. V Srednječeški regiji ima njihova ustanova dober renome, imajo veliko podpornikov. Iveta je ponosna na svoje sodelavce, na to, kar so skupaj dosegli, in ceni podporo svoje družine, predvsem moža, 2 odrasla sinova in 2 majhna vnuka, ki jo osrečujeta. Prosti čas preživlja na vrtu in v hokejskih dvoranah, kje strastno spremlja tekme.

Ključne besede: socialna služba, delovna terapija, babica, inspiracija

Libuše H. 61 let

Libuše je rojena in je odraščala v majhnem kraju v Vysočini. Že od malega si je želela biti učiteljica. Ker njeni starši niso bili člani Komunistične partije Češke republike, se je vpisala na univerzo na študij na daljavo, področje specialne pedagogike. Med študijem je delala kot učiteljica na šoli za otroke s prilagojenim programom in nato kot vodja obšolskih dejavnosti na srednji poklicni šoli. Po porodniškem dopustu je začela opravljati sanjsko službo učiteljice na osnovni šoli. Opravljala je veliko različnih del. Delala je na zavodu za zaposlovanje, oddelku za socialno varstvo, bila je vodja dnevnega centra za osebe z motnjami v duševnem razvoju ter bila specialna pedagoginja v pedagoški svetovalnici. Čeprav je tekom življenja »pobegnila« od poučevanja in nekaj časa opravljala različna dela se je sčasoma vrnila k poučevanju.

Njena velika ljubezen in strast je pisanje. Čeprav se je s pisanjem ukvarjala že v času študija, je bolj intenzivno začela pisati, ko je dopolnila 42 let, po smrti očeta. Pisanje je predstavljalo njen način soočanja s čustvi povezanimi z izgubo očeta. Tudi zdaj, pisanje poezije predstavlja njen način izražanja čustev – piše, ko je srečna. Inspiracijo pa najde tudi v težkih življenjskih okoliščinah. Poleg poezije, piše tudi pravljice za otroke, napisala je pravljico. Dolgo časa je pisala prispevke za blog časopisa IDnes. Pove, da je pisanje za časopis bilo zelo enostavno. Bilo se je potrebno samo registrirati ter upoštevati določena navodila glede dolžine besedila ter ustrezne vsebine. Trenutno ne piše več člankov, kolumn ter komentarjev ampak blog še vedno deluje. Če je članek urednikom ali bralce bil zanimiv, so ga še naprej promovirali. Ljudje lahko izražajo svoja mnenja in ocenjujejo članke na blogu, avtor pa prejme povratne informacije o svojem pisanju. Izdala je knjigo "V senci za ogledalom" o življenju s psihozo. Ona je bila soavtorica. V knjigi je opisana zgodba njene znanke, ki se bori s to boleznijo. Objavila je tudi novelo Na gugalnici med dolgim in ljubeznijo, ki je dostopna na njeni spletni strani. Trenutno piše roman Dihaj! Skoči! ... In poleti! Navidh najde v ljudjih, ki jo obkrožajo.

Živi s svojim soprogom v istem mestu v katerem je bila rojena, ima sinova in vnukinjo. Celo življenje dela z ljudmi, odraslimi in otroci, ki imajo težke življenjske razmere in potrebujejo pomoč. Poleg pisanja so njenih konjički tudi vrtnarjenje, gledališče in tango.

Ključne besede: pisanje, blog, romani, vrt

Pavel V.
59 let

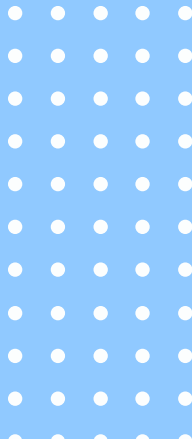
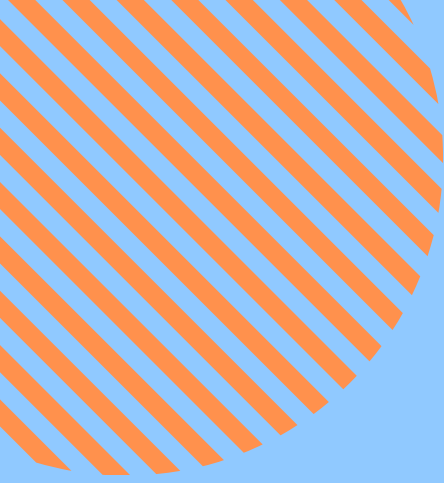
Pavel je končal gimnazijo zatem pa Pedagoško fakulteto, smer telovadba in aktivno državljanstvo. Kasneje, ko je že bil zaposlen, je diplomiral na Ekonomski fakulteti, smer poslovni menedžment. Svojo poklicno pot je začel kot učitelj, potem je 8 let bil župan občine Frýdek-Místek, eno leto je bil direktor banke. Od leta 2000, dela kot predavatelj na tečajih za odrasle na področju mehkih veščin, komunikacije, predstavitev, menedžmenta, poslovanje, itn. Je licencirani trener. Tri leta je delal tudi kot izvršni direktor. Na tem mestu je lahko uporabil svoje izkušnje v razvojnem menedžmentu.

Ima 7 otrok (najmlajši je star 17, najstarejša hčerka pa 38) ter 8 vnukov. Svoj prosti čas je preživel s svojimi otroci s katerimi so igrali različne športe. Kot starš je zadovoljen, da se njegovi otroci dobro razumejo ter da imajo družinska srečanja vsak vikend. Aktivno sodeluje v dogodkih v svoji župniji – poučuje in spodbuja organizacijo predavanj, sodeluje v organizaciji porok ter dogodkov v župniji. Vsako leto gre na romanje na Velehrad s svojimi 3 prijatelji. Skupaj hodijo na različne romarske poti že 15 let. Njihova romanja trajajo različno dolgo, včasih prehodijo tudi čez 150 kilometrov.

Pomembno mu je, da ne samo, da govori o različnih zadevah, temveč, da jih tudi opravi – da je koristen in prispeva. Zato je leta 2016 začel delati kot prostovoljec v hospicju, kje vsak teden preživlja čas in se pogovarja z ljudmi, ki umirajo.

V komunikaciji in odnosi vidi pomen in smisel. Meni, da je medsebojno poslušanje od izrednega pomena, kadar se mladi učijo od starejših on obratno. Otroci ga spodbujajo, da ne stoji pri miru in da razmišlja stvareh na katere drugače ne bi bil tako pozoren.

Ključne besede: družina, izobraževanje, župnija

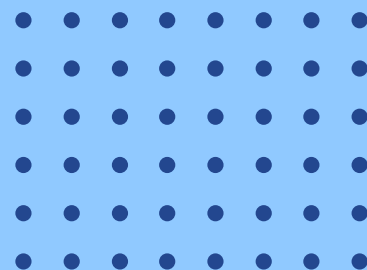

Zbiranje zgodb - Portugalska

Odete Molero
80 let

Tekom svojega poklicnega življenja sem bil zaposlena na pošti, a da sem prišla do tega, sem morala trdno delati in se učiti ponoči, saj mi starši niso mogli plačevati študija. S starši sem bila vedno v dobrih odnosih in moje otroštvo je bilo zelo srečno. 30 let sem delala na pošti in sem delala za dobro drugih. Všeč mi je bilo, saj sem bila vedno oseba, ki se zelo rada pogovarja in je rada z ljudmi. In takrat so ljudje hodili na pošto in mnogi so se celo pogovarjali o osebnih zadevah, mi pa smo jim prisluhnil in jih malo spodbudili. Delala sem na pošti v vasi, kjer so bili pomembni ljudje, poštarka, učitelj in zdravnik. Poročil sem se, imam sina in 3 vnuke in pričakujem pravnuka.

Vedno sem imela rada vezenje in šivanje. Vse, kar je bilo ročno delo, sem rada počela. Čeprav je branje pomembno, v branju ne uživam. Trenutno in odkar sem se vrnila v Évoro, živim na kmetiji in imam veliko kmetijskega dela. Hodim na univerzo za tretje življenjsko obdobje, kjer se učim, živim in ustvarjam prijateljstva. Imamo tudi pevski zbor, v katerem pojemo in igramo ter damo življenju določen smisel ter marsikaj pozabimo.

Skrbim za okolje. Mislim, da dreves ne bi smeli posekati. Na kmetiji imam veliko stoletnih dreves, a jih ne posekam. Vse to je dobro za okolje.

Moja prehrana je vedno bolj temeljila na sadju in zelenjavi. Še danes v tem vidim prednosti za moje zdravje in jem več rib in zelenjave kot mesa. Všeč so mi bile vse zabave na katerih se je plesalo, že od mladosti pojem in plešem. Pri meni doma smo se med božičnimi in velikonočnimi prazniki zbrali z družino, se družili peli in igrali.

Veliko časa preživim z vnuki in se veliko igram z njimi. Učila sem jih stare pravljice, igre, naučila sem jih vsega, kar znam. Ker obiskujem univerzo za tretje življenjsko obdobje, vedno sodelujem pri pouku in učenju, tako pri nas kot pri projektih v tujini, kamor sem z univerzo že potovala.

Kar bi si najbolj želela, pa vidim, da ne zmorem več, je gledališče. Ko sem prišla na univerzo za tretje življenjsko obdobje, smo imeli dramske urice, igrali smo 2 do 3 predstavi. Rada bi to ponovila, a pri teh letih si ni več tako lahko zapomniti besedila. Mi je pa zelo všeč vzdušje na odru in na vajah.

Ključne besede: družina, pošta, kmetijska dela

Manuela Pascoal
76 let

Živela sem v Lizboni in vzgojena sem bila tako, da sem vedno spoštljiva do drugih, tako da je bilo to zelo zdravo družinsko okolje. Obiskovala sem Gimnazijo D. Filipa de Lencastre, nato sem šla na strokovni tečaj za tajnico, vendar sem želela biti socialna delavka. Zaradi tega, ker sem že delala, se nisem mogla vpisati na študij socialne oskrbe, zato sem šolanje nadaljevala na ljudski univerzi in se potem vpisala na višjo šolo.

V tem času sem spoznala svojega moža in se odločila, da "uporabim" tečaj za tajnico, ki sem ga imela, da dobim službo. Poročila sem se, imela tri otroke, družinski odnosi so zelo dobri. V prostem času se ukvarjam z Castelo Branco vezenjem, kvačkanjem, križnim šivom, Arraiolos vezenjem in šivanjem .

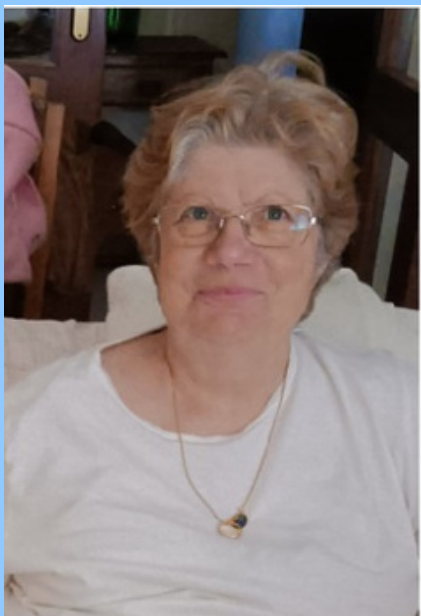
Trenutno se ukvarjam s ponovno prodajo modnih dodatkov, saj skrbim za trajnost in okolje. Delam na kolekciji, v kateri pri izdelavi uporabljamo usnje, ki je reciklirano. Letno se zavrže stotine ton usnja iz katerega so izdelani kovčki in čevlji večjih blagovnih znamk visoke mode (npr. Gucci, Louis Vuitton). Znamka, s katero sodelujem, uporablja te ostanke usnja, ki se uporabljajo na trajnosten način, za izdelavo torb in čevljev.

Med božičem in prazniki imam navado zbrati družino. Rada pečem za božič tako da pripravim pecivo "broas", za katero eden od mojih vnukov pravi: "Celo diši po božiču!"

Ker sem spretna in imam dobre ročne spretnosti, ima znanje, ki ga prenašam na mlajše generacije, a niso tako dovezetni tovrstne obrti (zgoraj omenjene). Še vedno pa bom recepte in znanje o kuhanju prenašala na svoje otroke in vnuke. Po drugi strani pa lahko rečem, da nam mlajše generacije ponujajo drugačne načine razmišljanja. Z njimi sem se tudi veliko naučila o digitalnih tehnologijah.

Po mojem mnenju, so največje ovire pri poučevanju mlajših generacij to, da nimajo interesa, da nimajo časa ali priložnosti ter motivacije za sodelovanje v teh obrtnih dejavnostih. Sem pa pripravljena z njimi deliti svoja znanja in izkušnje. Rada bi pridobila nova digitalna in jezikovna znanja.

Ključne besede: trajnost, ročne spretnosti, vezenje

Marilia Vaz
75 let

Šolo sem obiskovala samo do 7. razreda, takrat je to bilo tako. Preden sem se upokojila, sem delala na administrativnem oddelku državne šole na EB 2,3 Sebastião da Gama. Sem vdova in imam 2 otroka, sina starega 44 let in hčerko staro 35 let. Imam 3 vnuke, dve deklici in fantka, ki me zelo usrečujeta.

Zelo rada imam ročna dela. Enkrat sem se celo udeležila tečaja. Ena od stvari, ki mi daje največje veselje, je kvačkanje v prostem času. Mislim, da je pomembno, da recikliramo, zato imam doma navado reciklirati steklo, plastiko in papir.

Zelo rada imam kuhanje, ker me sprošča. Za svojo družino z veseljem pripravim pogostitev z različnimi dobrotami.

Celo življenje prenašam svoja znanja in izkušnje na druge, posebej na otroke. Vedno sem bila mnenja, da se lahko veliko naučiš od mlajših, saj odraščajo v bolj razvitem in bolj tehnološkem svetu.

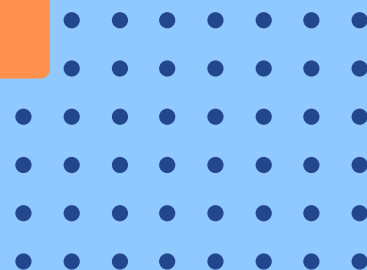
Žal v zadnjem času se ne udeležujem tečajev ali delavnic, saj kraj v katerem živim ne ponuja veliko priložnosti za učenje, ker ni veliko dejavnosti za starejše ali medgeneracijskih dejavnosti.

Želela se bi učiti, kako uporabljati digitalne tehnologije, saj to hitro postaja obvezno in občutek imam, da razvoj gre hitro naprej.

Ključne besede: trajnost, družina, nova znanja

**Maria Helena
Chumbo
67 let**

Osnovno šolo sem dokočala v vasi, kjer sem bila rojena, nato pa sem prišla v Évoro na študij, kjer sem zaključila Splošni tečaj za upravne zadeve in trgovino. S to izobrazbo sem se lahko zaposlila v administraciji in pošti, a službe nisem mogla dobiti. Poročila sem se, zanosila. Možnosti, da bi našla delo, pa je bilo vedno manj.

Potem sva se preselila v Setubal, kjer sem končno dobila službo v trgovini v središču mesta. Toda plačo, ki sem jo prejela, sem porabila plačilo varuške, ki je pazila mojo hčerko. Ker se to ni izplačalo, sem obupala in začela delati od doma: izdelovala sem čipkaste prtičke in druge izdelke ter jih prodajala.

Kasneje sem se zaposlila v tovarni, dokler se nismo odločili preseliti v Estremoz, kjer sem imela trgovino z oblačili in hkrati izdelovala preproge Arraiolos.

Ko sem bila otrok, sem veliko brala, zahvaljujoč potujoči knjižnici, ki je takrat obstajala in je krožila po vaseh. Na srečo imam še vedno navado brati, a uživam tudi v vrtnarjenju in poučevanju vezenja Arraiolos na univerzi za tretje življenjsko obdobje v Évori.

Trajnostne navade in okoljevarstvena vprašanja me zelo zanimajo, in sicer kako varčevati z vodo, ločevati odpadke in kako kompostirati ter nato s tem gnojiti rastline.

V moji domači vasi imamo praznike v čast svetnikov, in tradicionalno se za te praznike vedno jedo enolončnice iz žita. Ker moji zeti niso iz Alenteja, žitne enolončnice niso poznali, zdaj pa jo obožujejo! Moji družinski odnosi so torej dobri in vsi se zelo dobro razumemo.

Tudi v moji vasi imamo srečanja z predšolskimi otroki, kjer z veseljem poučujem in prenašam svoje znanje in izkušnje.

Največje ovire, s katerimi se srečujem pri prenašanju svojega znanja (kot je poučevanje vezenja Arraiolos), so, da se ljudje nočejo učiti: "Oh, ne vem, kako to narediti!" "Oh, nočem hoditi na tečaje," "Oh, potem je to dolgočasno."

V prihodnosti bi rad pridobila digitalne veščine, ker se na nove tehnologijah premalo spoznam.

Ključne besede: tovarna, branje

Maria Antónia Pombinho
59 starost

Rojena sem bila v São Bartolomeu do Outeiro, občina Portel. Moja družina je bila zelo skromna in tudi številčna. Moji staršem je uspelo vzgojiti 10 otrok, ani vedno bilo enostavno.

Obiskovala sem samo osnovno šolo, a so moji starši želeli, da nadaljujem šolanje do 6. razreda. Odločila sem se, da se izpišem iz šole in začnem opravljati kmetijska dela. Stara sem bila 14 let.

Nekoliko let kasneje sem se preselila v Évoro, kje sem delala kot služkinja pri mestnem sodniku. Sanjala sem o tem, da postanem frizerka. Moja mama se je veliko žrtvovala, da mi je lahko plačala tečaj, ki je tedaj bil zelo drag: 200 EUR! Obiskovala sem tečaj za frizerko ampak ga nisem popolnoma zaključila, saj sem spoznala svojega moža. On je emigriral v Švico, ko pa je prišel na dopust na Portugalsko, sem se odločila preseliti z njim, truhom za kruhom.

Naši družinski odnosi so zelo dobri, redno hodimo drug k drugemu in skrbimo za zdravje starejših bratov in sester.

Še vedno imam navado, vsako leto na velikonočni četrtek imam post in ne jem mesa do sobote opoldne.

Ker me navdušuje svet botanike, svoje nasvete posredujem tako mlajšim kot starejšim. Na primer, eden od nasvetov, ki vam jih lahko dam, je, da rožo, ki jo posadite dnevno zalivate.

Pri posredovanju tega znanja se počutim veselo. Rada pa tudi poslušam in se učim, čeprav menim, da se te nove generacije ne učijo tako rade kot starejše generacije, saj se osredotočajo predvsem na študij in delo.

Ključne besede: botanika, kmetijstvo

Francisco Pombinho
64 let

Rojen sem v vasi São Bartolomeu do Outeiro, občina Portel. Do začetka šolanja sem živel pri starih starših po očetovi strani. Stari starši so imeli velik zelenjavni vrt, kjer so bile tudi živali in sadno drevje. Dokončal sem osnovno šolo in s tem zaključil svojo izobraževalno pot.

Potem sem se začel ukvarjati s kmetijstvom (pridelava paradižnikov, oliv, plute, žetev in pobiranje pridelkov s polja). Ko sem zaključil delo v kmetijstvu, sem začel tečaj/delo mehanika. Ker je bila plača nizka, sem začel delati v gradbeništvu. Vmes sem se poročil, s hčerkama in ženo imam dobre družinske odnose. Na žalost sta moja starša umrla, a smo se dobro razumeli.

V moji vasi je živel veliko ljudi, ki so emigrirali v tujino. Tudi jaz sem se odločil preseliti v Švico treh letih za kruhom. Kasneje sem se vrnil v svojo državo.

Rad pomagam svoji ženi na vrtu, opravljam dela okrog hiše, popravljam stvari. Rad tudi kuham.

Reciklirava in ločujem odpadke, trudim se ravnati trajnostno.

Spominjam se časa, ko je v naši vasi bil karneval. Iz slame so izdelali lutko in jo oblekli. Na pepelnično sredo so lutko zažgali.

Svoje znanje o strojništvu sem prenašal na svoji hčerki ter tudi na druge ljudi. Z veseljem prenašam znanje o tradicionalnem strojništvu, saj so današnji avtomobili moderni in bolj sofisticirani.

Ni pa tako enostavno prenašati svoje znanje, saj se mladi ne želijo vedno učiti.

Ključne besede; migracija, strojništvo

Maria Luisa Henriques
71 let

Rojena sem bila v Angoli. Zaključila sem 5. letnik srednje šole, nato sem se vpisala na Inštitut za izobraževanje in socialno delo Pija XII v Luandi, smer socialni pedagog. Imam 4 otroke, ki sem jih vzgajala sama. Dajejo mi vso možno podporo in več od tega. Zelo rada berem in to zaradi dedka. Ker je zelo zgodaj oslepel, je na počitnicah kupoval knjige, ki sem mu jih brala.

Svojo kariero socialnega pedagoga sem začela leta 1969. Delala sem in študirala ob delu, ker so socialne pedagogice nujno potrebovali, zato so zaposloval študente in nam izplačevali plačo. Šolskih počitnic nismo imeli, ker smo morali delati v kmetijstvu, v sanzalah s podeželskimi skupnostmi.

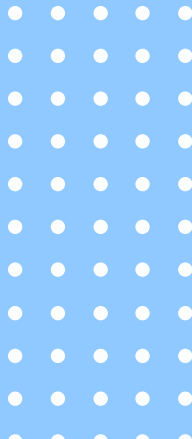
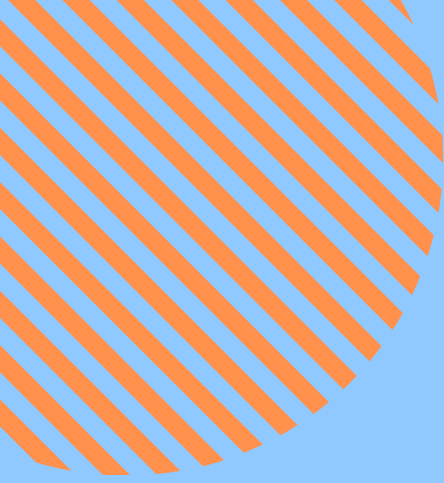
Leta 1982 sem prvič prišla na Portugalsko. Tu se izvedela, da obstaja Visoki inštitut za socialno delo v Mitelu v Lizboni, kjer so izvajali izobraževanje za socialne delavce, ki sem ga opravila. Leta 1986 sem se vrnila v Luando. Leta 1994 pa sem se morala iz zdravstvenih razlogov spet vrniti na Portugalsko. Leta 2002 sem začela delati na Univerzi v Évori in se vpisala na magistrski študij sociologije. Opravila sem tudi podiplomski študij Interdisciplinarnih ved, ekonomija, pravo in družba v času globalizacije.

V Angoli so me povabili, da poučujem vzgojitelje predšolskih otrok. Delala sem tudi z otroki, na katere sem prenesla veliko svojega znanja iz otroštva, na primer poučevala sem glasbo, pripovedovala sem pravljice, igrali smo se različne igre.

Oboževala sem v karneval v Angoli. Šla sem na ulico, se vmešala med različne skupine, da smo praznovali pusta. In še danes imam najljubšo skupino: skupino z otoka ribičev.

Trenutno se še vedno udeležujem številnih medgeneracijskih aktivnosti. Vendar se ljudje soočajo z različnimi ovirami pri teh aktivnostih, Nekateri so zelo zaprti in trdijo, da nimajo možnosti sodelovati v aktivnostih. Še vedno želim pridobiti več znanja in veščin na področju ročnih in kognitivnih spretnosti.

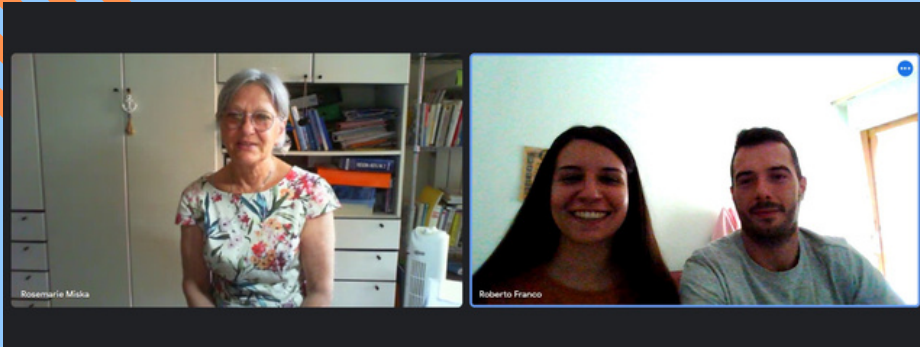
Ključne besede: socialna delavka, Angola. medgeneracijsko učenje

Zbiranje zgodb - Italija

Rosemarie Miska 72 let

Rosemarie je stara 72 let. Rodila se je v Nemčiji, blizu Frankfurta. Med študijem je nekaj časa delala v informatičnem podjetju. Potem je začela delati v hotelskem podjetju z različnimi hoteli po vsej Evropi, vključno z Italijo. Delala je v različnih podružnicah v Nemčiji, potem so ji predlagali, da 6 mesecev dela v Italiji na odprtju nove turistične vasi v južni Italiji.

Tako je leta 1985 Rosemarie pristala v Ugentu, majhni vasici blizu obale v Salentu (Apulija). Kulturni šok je bil tako močan, da je bila Rosemarie že po enem tednu pripravljena oditi nazaj v Nemčijo. Kljub temu iz pogodbenih razlogov ni mogla. Nato se je sprijaznila s situacijo in se iz dneva v dan začela prilagajati in razumevati lokalno kulturo.

Že navaden telefonski klic ji je v tistem obdobju predstavljal izziv: edina rešitev, ki jo je našla, je bila govorilnica v lokalni. Toda za žensko v tistem obdobju ni bilo priporočljivo, da hodi naokrog sama. Ena od stvari, ki so se je resnično dokatnile v osemdesetih letih v Salentu, je bila vrsta žensk, oblečenih v črno, ki so sedele pred svojimi hišami in čakale na svoje izseljene može in sinove.

Hkrati je začela delati kot turistična vodička. Takrat sta jo zgodovino in kultura Salenta popolnoma navdušile.

Nekega dne, ko ni bila v službi, je odšla v Lecce, ker je potrebovala malo »mestnega zraka«. Medtem ko je pila kavo v baru, je moški prepoznal njen nemški naglas in se z njo začel pogovarjati. Ob koncu klepeta jo je obvestil, da je na univerzi prosto mesto za lektorja nemščine. Rosemarie se je odločila poslati prošnjo, a ni prejela odgovora, dokler je nekega dne, ko se je pripravljala na vrnitev v Nemčijo, niso poklicali z univerze. Odšla je na razgovor in postala lektorica nemščine. Takrat se je začelo njeno življenje v Salentu.

Vmes je delala tudi kot turistična vodička, dejavnost, ki jo opravlja še danes. Najbolj rada pa ima, da nemško govorečim turistom predstavlja povezave med kulturo, zgodovino in ozemljem Apulije, ki jo globoko fascinirajo.

Upokojitev je zanjo celo bolj aktivna kot druga obdobja njenega življenja. Med različnimi dejavnostmi Rosemarie obiskuje tečaje angleščine v organizaciji EduVita, kjer se uči jezika. Pri EduViti ji je najbolj všeč praktičen in interaktiven pristop, iz katerega jemlje navdih za svoje poučevanje.

Rosemarie mlajšim generacijam predlaga, naj bodo bolj odprti življenju, se učijo jezikov in potujejo, da se znebijo predsodkov, ki se jih, hočeš nočeš, ljudje držimo. Predvsem pa, da spoznajo sebe.

Njen moto je: živeti na polno, z mislijo, da je vsak dan lahko zadnji.

Franco Mongiò 66 let

Franco Mongiò je star 66 let in je zdravnik specialist za nalezljive bolezni in psihoterapijo. Rodil se je v Maglieju, salentinskem mestu približno 30 km od kraja Lecce (Apulija, Italija), v tipični družini iz Galatine. Zaradi službe se je oče, ko je bil Franco še otrok, odločil preseliti v Lecce.

Franco je študiral in delal najprej v Rimu, nato v Alessandrii, kjer je živel do leta 2019. Ker je bil specializiran za nalezljive bolezni in bolezni jeter, je dobil priložnost veliko potovati po vsem svetu. Zlasti v devedesetih letih je nekajkrat potoval v Chicago, da bi sodeloval na različnih kongresih.

Med potovanjem je izkusil različne načine doživetja življenja. Kljub temu obžaluje eno stvar: ko je potoval je bil še mlad in zdelo se mu je, da je samo opazovalec, da ni v popolnosti doživel teh izkušenj.

Medtem ko je bil odsoten od doma, je Franco pogosto čutil nostalgijo, pogrešal je način življenja doma, običaje in navade. Ta občutje je poimenoval »zasanjanost priseljencev«.

Najbolj je denimo pogrešal »pittule«, ocvrto kvašeno testo, ki so ga tradicionalno jedli na večer Marijinega brezmadežnega spočetja ali na božični večer. kar je ostalo, so običajno pojedli naslednji dan z medom.

Ko se je vrnil v Lecce, je ugotovil, da je ta tradicija pozabljena: dandanes pittule delajo in jedo vse dni v letu. Tudi druge tradicije so bile pozabljene, na primer izdelava dobrega, kakovostnega kruha. Še en pozabljeni običaj je Taranta, katarzični ples za ženske, ki trpijo.

Zato mladim predlaga, naj se vrnejo k svojim zgodovinskim in tradicionalnim koreninam. Samo z globokimi in močnimi koreninami se lahko z močjo in stabilnostjo soočimo z vetrovi življenja. Močan občutek kulturne identitete je bil za njega pravzaprav bistvenega pomena med njegovimi potovanji in obdobjem v Piemontu.

Franco je po 30 letih dela v bolnišnici zdaj upokojen. V kraju Lecce kot prostovoljec sodeluje s skupnostjo Immanuel, kjer pomaga ljudjem na njihovi poti rehabilitacije od odvisnosti ter s Karitasom, kjer deluje kot zdravnik. Poleg tega obiskuje tečaj angleščine pri organizaciji EduVita, kjer se z veseljem uči in izmenjuje nova znanja z mladimi iz domačega kraja in iz Evrope.

Njegov moto je tisti iz njegove družine: Fida è la rocca, come il suo sire. (Zaupanja vreden je tisti dom, čigav lastnik je zaupanja vreden.)

Ključne besede: življenjska zgodba, kulturna dediščina, tradicija, identiteta, prostovoljstvo

Fernando Bevilacqua
66 let

Fernando Bevilacqua je star 66 in prihaja iz Salenta. Z družino živi v kraju Muro Leccese. Ko je bil star 20 let, se je s partnerico, ki je kmalu zatem postala njegova žena, preselil v London, kjer je delal kot notranji dekorater in obiskoval tečaje angleščine in španščine. Kasneje je obiskoval London Polytechnic ter diplomiral na smeri Fotografiska tehnika. Tako se je odločil postati fotograf in se vrniti v domači kraj. V Muro Lecceseju je začel svojo dejavnost kot fotograf, ki je svojo okolico opazoval iz vseh zornih kotov.

Fernandovo delo je sčasoma postalo velik kulturni arhiv zgodovine Salenta. Med njegovimi fotografijami in portreti najdemo fotografije lokalnih in mednarodnih osebnosti, fotografije okoljskih sprememb - kot je antropizacija (človeški posegi v naravne ekosisteme), fotografije o glasbi "pizzica pizzica" ter o pop kulturi. Poleg tega je s fotografijami in filmi ujel številne običaje svoje skupnosti, na primer pojave, povezane s pogansko-krščansko tradicijo. Bil je eden od ustvarjalcev gibanja za ohranjanje nesnovne kulture Salenta, zlasti glasbe. Pripravil je fotografsko razstavo v Los Angelesu za Inštitut za italijansko kulturo in UCLA: "A crazy urge to dance" in v Parizu za "La Maison de la culture du monde" video "Bit stretti nello spazio senza tempo". Ob tem je vodil tudi različne tečaje slikovnega izobraževanja za najstnike in odrasle. Fernandu se je zdelo zelo zanimivo govoriti o svojem poklicu in prenašati znanja - od dela z najmlajšimi naprej, in ugotovil je, da ga radovednost otrok motivira in spodbuja, da dela še naprej. Pravzaprav je organiziral kulturno gibanje, imenovano "Terra de Menzu", kjer so se mladi iz njegovega mesta lahko organizirali in sledili svojim strastem. S Terra de Menzu je organiziral številna srečanja o popularni kulturi in prve zabave na dvorih v Salentu s glasbo Pizzico Pizzico.

Fernando je zaljubljen v svojo deželo: močno se je boril proti množični antropizaciji ozemlja, uničevanju zemlje, uničevanju podeželskih hiš v zgodovinskih središčih in gradbi infrastrukture, ki izkorišča naravo v vseh pogledih. Ljubezen do zemlje je osnova za delo, ki ga Fernando opravlja vsak dan, kot spomin in nadaljevanje idej in besed njegovega pesniškega prijatelja Antonia L. Verrija, pri čemer kot kulturni manifest vzame tisto, kar je pesnik zapisal v svoji zgodbi "La Cultura dei Tao": "Stik z zemljo, ki ga je človek vzpostavil od začetka časov, dolga sibilanca tisočletne kulture".

Ključne besede: London, fotografija, Salento, glasba, kultura, poezija, okolje, mladi

Lucia
65 let

Po končani gimnaziji, sem študirala jezike na univerzi. Svojo srečo sem našla v jezikih, ki sem jih izbrala: angleščini in nemščini. Takrat so se nemškega jezika učili le redki, zato so me, ker sem bila ena redkih, takoj po diplomi poklicali, da začnem nadomeščati. Tako sem vstopila v šolo. Imela sem srečo, ker me za razliko od drugih učiteljev, niso pošiljali na delo po vsej Italiji. Začela sem nadomeščati v Tarantu, nato v Brindisiju, vse bližje rojstnemu kraju Lecce. Potem sem se začela pripravljati za rednega učitelja, opravila sem izpite in bila sprejeta na delovno mesto v osnovni ter na srednji šoli.

Kmalu sem ugotovila, da mi delo v osnovni šoli ne ustreza. Delo z učenci te starosti se mi je zdelo precej zapleteno, zato sem raje poučevala nemščino v srednji šoli. Ko sem bila star 30 let, sem se poročila in iz tega zakona, ki je trajal 15 let, imam hčerko. Zdaj je stara 27 let, diplomirala je iz športne vzgoje in vstopa v svet dela. Tako kot ona, tudi jaz obožujem gibanje. Že od mladosti sem bila vedno navdušena nad športom; danes hodim v fitnes in veliko hodim. Pravzaprav hodim, kjerkoli lahko. Do pred dvema letoma sem živela na podeželju, tako da sem morala za skoraj vse uporabljati avto. Odkar sem se preselila v Lecce, se zdi, kot da sem se ponovno rodila: skoraj, da ne uporabljam avtomobila in se lahko svobodneje gibljem.

Ključne besede: življenjska zgodba, učitelj, izobraževanje, trajnost

**Giuseppe
Pietromatera
60 let**

Giuseppe Pietromatera je star 60 let in je lastnik restavracije v Montescagliosu, nekaj kilometrov od Matere (Basilicata, Italija).

Kljub temu se je njegova zgodba začela z drugo veliko strastjo: fotografijo. Po 8 letih dela v fotografskem studiu v svojem mestu, je Giuseppe začutil potrebo po tem, da postane umetnik. Začel je študirati, predvsem črno-belo fotografijo ter opremil svojo prvo temnico. Hkrati je honorarno delal v studiu v Tarantu, pri čemer je poskušal vse opraviti v dveh dneh na teden, da bi lahko imel prosti čas za svojo umetnost. Sanjal o tem, da bi šel v Indijo, da bi v reportaži ovekovečil "Dan barv v Benaresu" na reki Ganges. Sanje, ki še vedno čakajo, da se bodo izpolnile.

Nato se je odločil ustanoviti fotografski laboratorij z dvema prijateljskima v Montescagliosu. Po začetnem uspehu je prehod na digitalno naredil revolucijo na trgu. Ljudje so začeli fotografirati na kupe slik, vendar jih ne razvijajo več. Čeprav je Giuseppe še vedno prepričan v nesmrtnosti tradicionalne fotografije, je to bil čas, da se ponovno najde.

V letih po tem, ko je zaprl svoj studio, medtem ko je delal kot trgovec v svetu fotografije, Giuseppe začne odkrivati še eno svojo strast.

Pravzaprav že od nekdaj pripravlja kosila in večerje za družino in prijatelje ter na ta način z njimi deli svojo drugo ustvarjalno strast: kuhanje.

Tako je leta 2012 skupaj s prijateljem odprl "Locanda dell'Abate", nekaj metrov od opatije svetega nadangela Mihaela. Brezčasen prostor, potopljen v zgodovinsko središče Montescaglioso, kjer lahko Giuseppe uživa v svoji ustvarjalnosti v kuhinji in ponovno predlaga pristne okuse tradicije skozi umetnost, ki jo imenuje "hrana".

Giuseppe svoje eksperimentiranje začne preprosto. Ko kuha, komponira, ustvarja, vedno skuša obuditi spomin na svoje starše in recepte iz otroštva, tiste edinstvene kombinacije not, tekstur in harmonije, ki ga z duhom in telesom vračajo v preteklost.

Za Giuseppeja imeti restavracijo pomeni skrbeti za vse: kuhinjo, vino, pomivanje posode, sprejem gostov. Svoje umetnine rad predstavi gostom za mizo, klepeta z gosti, navezuje stike in jim omogoči, da se počutijo kot doma. Zanje poskuša ustvariti izkušnjo, ki jim ne napolni le trebuščka, temveč jih potopi v dobro počutje. Njegovo največje zadovoljstvo je pravzaprav videti, da gostje odhajajo zadovoljni.

Da bi bila izkušnja bolj edinstvena in osebna, se je Giuseppe odločil, da ne bo imel menija, ampak predlaga jedi in vina na kraju samem. To predstavlja največji izziv, s katerim se Giuseppe vsakodnevno spopada, saj pogosto zaradi nepoznavanja jedilnika stranke postanejo nezaupljive. Nezaupanje, ki ga praviloma uspe prekiniti že po prvi jedi, ko se gosti prepustijo neznanemu. Tako kot v filmu »Babettina pojedina« Giuseppe upa, da bo tudi njegova kulinarčna umetnost lahko tako ganljiva, da se gostje ob koncu kosila ali večerje primejo za roke od sreče, da izrazijo neizrekljivo.

Nasvet za mlade v restavracijah? Začnite s pravo kuhinjo, tisto osnovno, jedi z le nekaj elementi. Ne sledite slepo tistemu, kar nam mediji ponujajo, ampak se najprej posvetite kuhanju.

Njegov moto je: Hrana je življenje, energija, izkušnja.

**Nadia
66 let**

Ena mojih največjih strasti je od nekdaj bila branje. Ko sem bil zelo mala, me je s knjigami seznanil oče, ki je tudi sam veliko bral, in od takrat naprej nisem nehala. V življenju sem prebral toliko knjig, vseh vrst, ničesar nisem preskočila. Pravzaprav rada berem vse, saj branje vedno pomeni bogatenje in rast. Branje mi je olajšalo tudi šolsko življenje: kot otrok sem obvladala jezik, poznala sem italijansko slovnico in sintakso.

Ko sem bila mlad, sem preživel nekaj tednov v Londonu, da bi pridobila nove izkušnje in se učila angleščine. Starši so me pri tej ideji podpirali, prejšnja generacija, še posebej moja babica, pa se ni mogla sprijazniti s tem, da mlada dama sama potuje v tujino. Težko jo je bilo prepričati, da bo vse v redu in da s tem, kar počnem, ni nič narobe. Obiskovala sem univerzo v kraju Lecce in kmalu zatem sem se prijavila na razpis za učiteljico. Ta razpis je bil razveljavljen zaradi neke notranje neregularnosti in tako sem se preselila v kraj Brescia, kjer sem začela delati. Tam sem postala učiteljica in to delo mi je bilo všeč.

Po nekaj letih sem se zaradi ljubezni vrnila v Lecce, kjer sem začela delati na strokovnih šolah: okolje v katerem sem se znašla, je bilo grozno. Bil sem tako travmatizirana, da sem mislila, da bom morala poiskati drugo službo. Kljub temu sem zavihala rokave in se odločila, da iz te situacije potegnem najboljšo. Tako sem začela obiskovati več tečajev usposabljanja, kjer sem se naučila voditi razrede najstnikov v tako težkih razmerah. Veliko sem se naučila in zahvaljujoč tem tečajem sem nadaljevala z delom učitelja. V tem času sem se poročila in dobila dve hčerki, ki živita in delata v tujini. Čeprav sem vesela zanje, si želim, da bi bili bližje. Danes sem upokojena in nadaljujem s svojim hobijem: branjem.

Ključne besede: potovanje, knjige, branje, učitelj, šola

Chiara
58 let

Rojena sem bila v bližini Ferrare, vendar sem se preselila v Ceseno, kjer sem obiskovala gimnazijo. Nato sem se vrnila v Ferraro, kjer sem študirala pravo. Po diplomi sem se zaposlila v odvetniški pisarni in se vmes učila za odvetniški izpit. Na koncu mi je uspelo. V istem obdobju sem spoznala moža in se z njim preselila v Lecce.

Na začetku je bilo težko, ker sem bila mlada in pričakovala prvo hčerko, zato sem morala pustiti službo. Potem pa sem se umestila sem in se naučila razumeti ljudi. Danes že 25 let živim v kraju Lecce in sem srečna. Imam dva otroka, ki sta v svojih 20 letih in živita ter študirata v Rimu. Oba študirata pravo in bi nekoč rada postala odvetnika. Ne pritožujem se nad tem krajem, čeprav promet ni dobro urejen.

Že leta upravljam nekaj hiš na plaži, ki jih oddajamo turistom. To je še en razlog, zakaj sem se odločila učiti se angleščine. Ena mojih največjih strasti je branje: preberem ogromno knjig in to počnem že od malega. Lahko sem brala karkoli, ne glede na tematiko. Enako menim tudi glede filmov: rada imam art-house kinematografijo in navdušena sem nad angažiranimi filmi.

Moj glavni hobi pa je vseeno šport: tenis igram že 15 let. Treniram dvakrat ali trikrat na teden, to ni le šport, ampak je postala aktivnost: včasih tudi samo grem na igrišče in gledam tekme.

Ključne besede: potovanje, knjige, branje, učitelj, šola

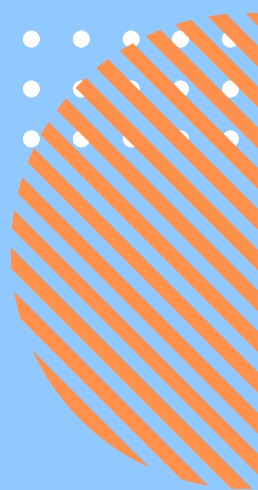
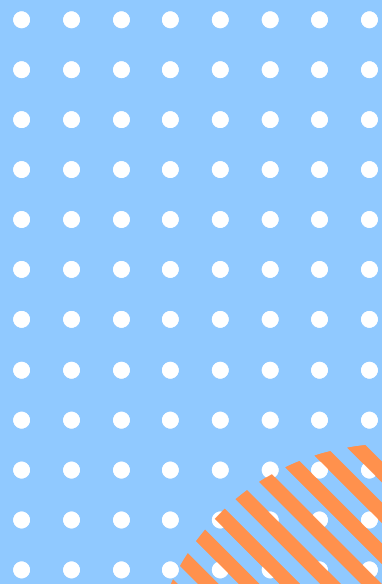
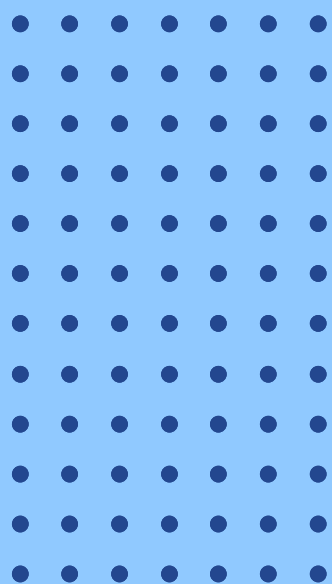
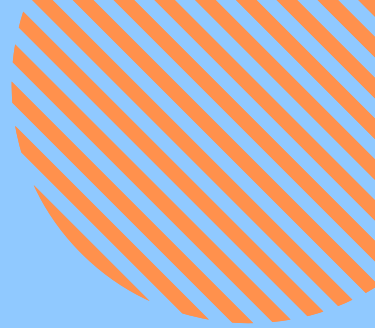
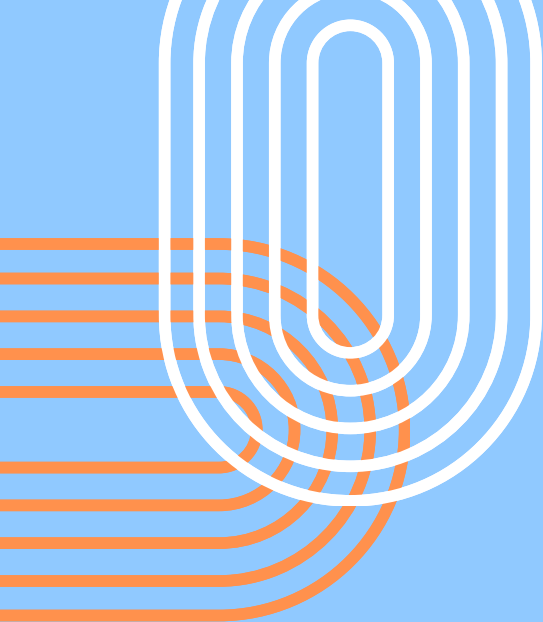
**Ida Campagna
86 let**

Rojena sem bila v zelo revni družini. Na začetku nas je bilo 7 bratov in sester, potem pa je nekaj mojih bratov umrlo, tako da smo ostali samo še štirje. Moji starši so bili revni, a so nas imeli zelo radi. Oče je bil čevljar, mama pa gospodinja. Ko smo bili zelo mladi, nismo imeli velike hiše z različnimi sobami, kot so danes, ampak samo majhno hišo z eno spalnico. V tisti sobi smo vsi spali: tako je to bilo nekoč. Cele družine so spale v isti postelji, novorojenčki in dojenčki pa bi spali v predalih. Nismo imeli veliko za jesti, moji sosedge pa so bili peki. Od časa do časa nam je njuna hči vrgla kos kruha iz za zidu, ki je delil naše hiše.

Še danes jo nosim v srcu. Za razliko od svojih bratov, nisem hodila v šolo: brati sem se naučila s pomočjo revij, ko sem bila odrasla in že imela otroke. Že od malih nog sem se vedno navduševala nad šivanjem, zato sem hodila v krojaško šolo, kjer sem se učila šivanja. V tem sem bil tako dobra, da je to postalo moja služba. Ko sem obiskovala to šolo, sem spoznala svojega moža Nicolo, s katerim sem se kmalu poročila. Z njim sem imela 4 otroke in 8 nečakov in nečakinj.

Jaz sem bila šivilja, mož je bil ribič v občini Crotone in tako sva lahko vzgajala svoje otroke in jih pošiljala v šolo in na univerzo, kljub vsem odrekanjem. Danes sem stara 86 let, vdova sem že 5 let, živim v istem mestu, kjer sem se rodila in odraščala, in kadar koli imam priložnost, še vedno šivam.

Ključne besede: šivanje, empatija, trajnost, velika družina

Co-funded by
the European Union

Solving the
intergenerational puzzle
INTER-PUZZLE

EduVita

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.